

Ekosociala åtgärder i befintlig utemiljö

En studie som kartlägger Lunds kommuns samverkan med fastighetsägare

ELINOR FRANZÉN 2021
MVEM30 EXAMENSARBETE FÖR MASTEREXAMEN 30 HP
MILJÖVETENSKAP | LUNDS UNIVERSITET

Ekosociala åtgärder i befintlig utemiljö

En studie som kartlägger Lunds kommuns samverkan med fastighetsägare

Elinor Franzén

2021

LUNDS
UNIVERSITET

Elinor Franzén

MVEM30 Examensarbete för masterexamen 30 hp, Lunds universitet

Intern handledare:

Jamil Khan, Miljö-och energisystem, Lunds universitet

Extern handledare:

Anna-Karin Poussart, Miljöstrateg samt processledare för LundaEko, Lunds kommun

CEC - Centrum för miljö- och klimatforskning

Lunds universitet

Lund 2021

Abstract

Previous research indicate that social and ecological sustainability dimensions are handled separately within the work of goal fulfilment. Important key actors are having a hard time finding synergies between them which leads to a slower green and healthy transformation of cities. On the local level, this problem is connected to the decentralization of municipalities due to their growing assignments.

This study aims to examine two units of complexity linked to the context above. The first unit is connected to the possibilities and conflicts working with ecosocial measures within the urban outdoor environment. The second unit investigates the possibilities of cross-sectoral collaboration when implementing ecosocial measures and how collaboration could work as a tool for goal fulfilment.

The method consisted of interviews with respondents working within the field of urban development, specifically the outdoor environment in cities, which includes both the public and private sector. The interviews are based on themes linked to the chosen theories of the study. That includes the relation of the design of the physical outdoor environment to the well-being of humans, as well as theories that handle cross-sectoral collaboration.

The results indicate that there are many possibilities for working with an ecosocial perspective within urban outdoor planning. Cross-sectoral collaboration is vital in order for the ecosocial measure to be able to fulfil its full potential to foster both human and urban nature.

Keywords: *Eco-social perspective; eco-social measure; urban outdoor environment; sustainability goals; goals fulfilling; cross-sectoral collaboration; environmental sustainability; social sustainability*

Populärvetenskaplig sammanfattning

Ekosociala åtgärder i befintlig utemiljö - En studie som kartlägger Lunds kommuns samverkan med fastighetsägare

Kommuner har fått ett allt större ansvar och större uppdrag när det kommer till hållbarhet. Kommuners hållbarhetsarbete och uppsatta mål är ofta sammankopplat med både nationella och globala avtal vilket kräver samverkan då kommuner ensamma inte besitter egen rådighet eller har råd att utföra nödvändiga åtgärder. För att målen ska nås krävs därför samverkan men även verktyg för att effektivisera transformationen och stärka åtgärderna.

Studien du nu ska läsa är en kartläggning över Lunds kommuns samverkan med fastighetsbolag i kommunen. Fokus ligger på samverkan kring implementering av ekosociala åtgärder, åtgärder vars syfte är att uppnå miljömässiga mål samtidigt som social välfärd främjas. Mer specifikt kommer studien att titta på ekosociala åtgärder i befintlig utemiljö och vilka synergier och risker som återfinns när sociala och ekologiskt uppsatta mål komprimeras i en och samma åtgärd. Studien bygger på en intervjustudie där aktörer med olika perspektiv på frågan har intervjuats. Studien erbjuder två kommunperspektiv, två fastighetsägarperspektiv, två konsultperspektiv samt ett myndighetsperspektiv.

Studiens huvudsakliga upptäckter visar att ekosociala åtgärder har stor potential att effektivisera och kombinera nyttor för måluppfyllnad inom stadsutveckling. Samverkan är dock mer eller mindre nödvändigt om åtgärderna ska kunna främja både naturen och människan likvärdigt. Detta beror delvis på att en organisation i självregi saknar resurser, både kunskapsmässiga och ekonomiska, för att kunna ta ett helhetsgrepp kring frågan. Vidare saknas verktyg för att skydda urban grönska och i stadsmiljöer har naturens egenvärde en tendens att hamna i skymundan för människans behov. Även avtal för att underlätta sektorsöverskridande samverkan kring ekosociala åtgärder saknas och enligt flera av intervjupersonerna är samverkan utan formalisering svår att bedriva.

I Lunds kommun förekommer mestadels kontraktstyrd samverkan, här finns en risk att innovationspotentialen går förlorad och att dialogen aktörerna emellan aldrig riktigt utvecklas. Detta beror på markfrågan, i dagsläget utför kommunen åtgärder på sin mark och fastighetsägare åtgärder på sin mark. Det förekommer med andra ord relativt sällan en dialog där aktörerna gemensamt planerar och utför åtgärder som gynnar helhetsperspektivet. Åtgärderna som implementeras har då en risk att sakna viktiga

perspektiv och aspekter. Även invånarnas förslag är nödvändiga om de ekosociala åtgärderna ska kunna främja människors reella behov. Samtliga aktörer i studien tror att de skulle nå längre med sitt hållbarhetsarbete med hjälp av samverkan.

Tack

Jag vill rikta ett stort tack till de intervjupersoner som ville ställa upp och dela sina erfarenheter till uppsatsen, utan er hade den inte blivit av. Jag vill även tacka mina handledare Jamil Khan och Anna-Karin Poussart för intressanta diskussioner och stöd i skrivandet. Sist men inte minst vill jag tacka mina fantastiska vänner och familj som stöttat mig under processens gång, framförallt Jenny Wickström, livets mentor!

“If we are serious about our human wellbeing - from local communities to the global world economy - we need to now reconnect our entire world to the planet”.

Johan Rockström, 2017.

Innehåll

1	Introduktion	11
1.1	<i>Syfte och frågeställningar</i>	12
1.2	<i>Avgränsningar</i>	13
1.3	<i>Disposition</i>	14
2	Metod och material.....	15
2.2	<i>Dokumentöversikt</i>	16
2.3	<i>Semistrukturerad intervjustudie</i>	17
2.4	<i>Enkätstudie</i>	19
2.5	<i>Metoddiskussion</i>	20
3	Reglering och styrning inom stadsutveckling i Sverige	22
3.1	<i>Rådet för hållbara städer.....</i>	23
3.2	<i>Ekonomiska incitament för gröna åtgärder i utemiljö</i>	25
3.3	<i>Reglering och styrning i Lunds Kommun.....</i>	27
4	Teori och analytiskt ramverk	28
4.1	<i>Ekosocialt perspektiv på områdesplanering.....</i>	28
4.1.2	<i>Konceptuellt ramverk för socialt och ekologiskt hållbara utemiljöer</i>	29
4.1.3	<i>Gröna åtgärder i boendemiljön och dess koppling till sociala mål</i>	31
4.2	<i>Sektorsöverskridande samverkan</i>	32
4.2.1	<i>Sektorsöverskridande samverkan som strategi för måluppfyllnad</i>	34
5	Resultat och analys	36
5.1	<i>Synergier och konflikter mellan social och ekologisk hållbarhet i utemiljö</i>	36
5.1.1	<i>Arbetet med social och ekologisk hållbarhet inom området för befintlig utemiljö på nationell nivå.....</i>	36
5.1.2	<i>Ett ekosocialt perspektiv i praktiken.....</i>	38
5.1.3	<i>Ekosociala åtgärder för vem?.....</i>	43
5.2	<i>Praktiska exempel på ekosociala åtgärder som implementerats genom samverkan</i>	45
5.2.1	<i>Fastighetsbranschens arbete med integrering av social och ekologisk hållbarhet i utemiljö.....</i>	45
5.2.4	<i>Vikten av ekonomiskt stöd till fastighetsägare för implementering av ekosociala åtgärder i utemiljö</i>	47

5.3 Sektorsöverskridande samverkan som strategi för måluppfyllnad inom boende och närmiljö i Lunds kommun	49
5.3.1 Samverkan som strategi för måluppfyllnad inom boende och närmiljö	49
5.3.2 Lunds kommuns befintliga samverkan med fastighetsbranschen	52
6 Diskussion och slutsats	55
6.1 Implikationer för planering och policy	55
6.2 Implikationer för vidare forskning	56
6.3 Uppsummering av frågeställningarna	57
7 Referenser	58
7. Bilagor	64
Bilaga 1	64
Bilaga 2	66

1 Introduktion

I en informationsfilm som Förenta nationerna (FN) nyligen publicerat belyser statistikern Ola Rosling, medgrundaren av Gapminder, vikten av att arbeta mer integrerat med de globala målen och hållbarhet i stort. Rosling förklarar att vi ur ett historiskt perspektiv separerat de tre dimensionerna av hållbarhet och att arbetet bedrivits parallellt vilket inte är effektivt då social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet alltför överlappar varandra. Fortsättningsvis uppger Rosling att majoriteten av de 17 mål och 169 delmål som Agenda 2030 innehåller är sammanlänkade, vilket innebär att om ett mål inte uppfylls stoppar det utvecklingen av ett annat viktigt mål. Transformationen till en hållbar utveckling går med andra ord för långsamt. Rosling menar att detta dels beror på att vi inte ser synergier mellan målen, dels att vi fortfarande arbetar parallellt med att få dem uppfyllda. Överlappningarna måste identifieras för att målen ska kunna uppfyllas inom avtalad tidsram (United Nations, 2020).

Liknande problematik har studerats i Sverige och i en studie som berör ämnet ekosocial integration författad av Khan et al., (2020) studeras synergier mellan ekologisk hållbarhet och social välfärd i Sveriges tre största kommuner. Forskningen visar att det är vanligt förekommande att social och ekologisk hållbarhet hanteras parallellt och återspeglas i olika styrdokument, vilket kan medföra en påtaglig distans mellan dimensionerna. Ett av problemen som lyfts fram är att miljöstrategier arbetar med miljöaspekter som är nationellt lagstiftade medan det sociala arbetet präglas av kommunala utmaningar vilket enligt författarna skulle kunna vara en av anledningarna till att hållbarhetsdimensionerna hanteras separat.

Den av regeringen tagna *Strategin för Levande städer* innehåller övergripande mål för en hållbar stadsutveckling där bland annat helhetssyn i planering samt smarta lösningar som bidrar till ett klimatsmart, hälsosamt och tryggt liv ingår. Ambitionen är att städer och samhällen ska transformeras till gröna, hälsosamma, inkluderande och klimatsmarta platser. För att uppnå detta måste kommunernas arbete med hållbar stadsutveckling stärkas och stöttas (Regeringskansliet, 2017a). Ett forum (*Rådet för hållbara städer*) med avsikt att stötta kommuner i deras arbete med mål 11, *Hållbara städer och samhällen*, inrättades därför av regeringen år 2017. En betydande aspekt för måluppfyllnad är enligt detta forum den fysiska miljöns utformning. De menar att åtgärder i den fysiska miljön kan minska segregation, öka social sammanhållning samtidigt som förutsättningarna för uppfyllnad av samtliga nationella och

internationella klimat-och miljömål främjas (Rådet för hållbara städer, 2021). För att främja kommuners arbete med integrerad stadsgrönska har Boverket, som ingår i rådet, under år 2020 tagit fram en webbaserad vägledning om hur kommuner ska kunna ta tillvara och implementera ekosystemtjänster och stadsgrönska i den byggda urbana miljön. Vägledningen berör byggande , både nybyggnation, ändring av byggnad, eller anläggning av utemiljö och gäller både för fastigheter på kvartersmark och allmän plats. Målet är att en majoritet av landets kommuner ska ha börjat genomföra metoden år 2025 (Boverket, 2020a).

Trots vägledning från myndighet är det upp till kommunerna att implementera metoden och utöver arbetet med att hitta synergier och arbeta mer sammankopplat med social och ekologisk hållbarhet kräver de flesta hållbarhetsutmaningar sektorsöverskridande samverkan. I frågor på lokal nivå där kommuner inte besitter egen rådighet, vilket bland annat gäller den urbana utemiljön, är samverkan med fastighetsägare en viktig del i arbetet med att uppnå lokala hållbarhetsmål, som i sin tur är kopplade till nationella och internationella mål och avtal. Det är i ovannämnda problemformulering och diskurs den här studien tar avstamp. För att kunna ge läsaren en förståelse av ämnets komplexitet och samtidigt erbjuda en djupare inblick i ett särskilt område ämnar studien fokusera på hållbar stadsutveckling med fokus på fastighetsbranschen. Med motiveringen att de innehar betydande mandat gällande befintlig utemiljö i urban miljö. Studien presenterar två centrala analysområden: synergier mellan social och ekologisk hållbarhet i urban utemiljö samt sektorsöverskridande samverkan, mellan kommun och flerfastighetsägare, som strategi för implementering av ekosociala åtgärder på lokal nivå. För att kunna studera ämnet mer praktiskt, fokuserar studien på Lunds kommun och deras utvecklingsmöjligheter gällande samverkan med lokala fastighetsägare med fokus på en grön och hälsofrämjande stadsutveckling, som samtidigt bidrar till måluppfyllnad. Studien kommer återge och analysera flera betraktelsesätt på problemformuleringen , detta för att kunna diskutera frågan utifrån ett bredare perspektiv.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är dels, att med hjälp av olika aktörers perspektiv, undersöka möjligheter för implementering av ekosociala åtgärder i utomhusmiljöer som ägs av fastighetsbolag, dels hur samverkan mellan kommuner och fastighetsägare i ser ut i dagsläget. Studien avser att undersöka hur situationen ser ut på lokal nivå, med Lunds kommun som exempel, detta för att kunna identifiera möjliga utvecklingsmöjligheter gällande implementering av ekosociala åtgärder i befintlig utemiljö. Följande tre frågeställningar användes för att fullfölja studiens syfte.

- Vad innebär det att försöka hitta synergier mellan sociala och miljömässiga hållbarhetsmål i stadsutveckling, finns det möjliga konflikter?
- Hur arbetar fastighetsägare med ekosociala åtgärder i utomhusmiljö idag och hur ser kopplingen mellan ekologisk och social hållbarhet ut?
- Vilken typ av extern samverkan för uppfyllandet av mål kopplade till social och ekologisk hållbarhet i befintlig utemiljö nyttjas av Lunds kommun idag och vilka utvecklingsmöjligheter kan identifieras?

För att kunna presentera en nulägesanalys av sektorsöverskridande samverkan på en strategisk men även operativ nivå kommer studien fokusera på arbetet med gröna åtgärder i befintlig utemiljö. Det vill säga åtgärder som implementerats eller har potential att implementeras på bostadsgårdar och grönytor i anslutning till flerbostadshus.

1.2 Avgränsningar

Med stadsutveckling avser denna studie specifikt en avgränsning till att studera fysiska åtgärder i befintlig utemiljö och dess potentiella mångfunktionalitet i förhållande till social och ekologisk hållbarhet. Även klimatanpassningsåtgärder kommer delvis vägas in. Det eventuella behovet av sektorsöverskridande samverkan mellan fastighetsägare och kommun kommer även studeras. Studien har ett visst fokus på Lunds kommun och deras arbete med sektorsöverskridande samverkan i förhållande till den fysiska utemiljön, vilket i sig är en geografisk avgränsning. Trots en geografisk avgränsning, som innebär att situationen i Lund skulle kunna vara unik i sitt slag kommer exempel från andra kommuner återges då studiens valda metod, semistrukturerade djupintervjuer, genererat olika perspektiv på frågan. Genom valet att studera ämnet delvis utifrån en geografisk begränsning samt genom de olika intervjupersonernas perspektiv, avgränsar studien till att utforska detta område med hjälp av praktisk erfarenhet. Integrering av gröna åtgärder i planskedet (planerings-och byggprocesser) undersöks inte i denna studie.

1.3 Disposition

Uppsatsen är indelad i sex kapitel där samtliga innehåller underkategorier. Introduktionens avsikt är att ge ett perspektiv på uppsatsens forskningsområde samt dess komplexitet. Introduktionen ger även läsaren en tydlig bild av studiens syfte och frågeställningar. Kapitel två omfattar studiens val av metoder och beskriver samtliga metodval ingående, vidare beskrivs det material som kommer att användas som underlag för studien. Kapitel tre utgörs av en beskrivning om hur social och ekologisk hållbarhet integrerats i reglering och styrning i stadsutveckling på olika nivåer. Kapitel fyra ger en översikt av tidigare forskning på ämnet och innehåller en teoretisk diskussion gällande det ekosociala perspektivet i områdesplanering. Detta kapitel presenterar även de utvalda delar, av befintliga analytiska ramverk, som kommer användas för att analysera studiens resultat. Vidare redogörs relevanta begrepp och återkommande fenomen beskrivs tydligt. Kapitel fem innehåller studiens kombinerade resultat- och analysdel med ändamål att besvara studiens frågeställningar med hjälp av insamlad data och empiri. I uppsatsens sista kapitel diskuteras studiens resultat vilket avslutats med rekommendationer till hur vidareutveckling av arbetet med ekosociala åtgärder och strategier för samverkan skulle kunna fortlöpa.

2 Metod och material

Ekosociala åtgärder ämnar i teorin att förbättra miljöprestanda och social välfärd på samma gång (Hildingson & Khan, 2017). I studien undersöks detta med hjälp av empiri berörande gröna åtgärder och dess potential att främja sociala värden så som välmående, rekreation och sammanhållning. Vidare tenderar synergier mellan social och ekologisk hållbarhet samt sektorsöverskridande samverkan att vara komplexa forskningsområden, därav valt angreppssätt. Studiens teoretiska resonemang utgörs av teorier och analytiska ramverk som behandlar fysisk utemiljö med fokus på dess inverkan på olika aspekter av social hållbarhet. Tanken var att huvudmetoden för datainsamlingen skulle vara en enkät som fastighetsägare i Lunds kommun skulle svara på, innehållande frågor kopplade till ämnet och valda teorier. På grund av lägre svarsfrekvens än väntat användes studiens tilltänka kompetande metod som ny huvudmetod, semistrukturerade djupintervjuer. Intervjuerna avser dels att samla in tillräckligt med material för att svara på studiens frågeställningar, dels att ge flera perspektiv på studiens problemformulering. Detta med syftet att bidra med ny kunskap vilket innebär att studien är av explorativ art och antar en kumulativ ansats.

Teorier berörande aspekter som hämmar och främjar sektorsöverskridande samverkan används för att analysera den del av materialet som berör samverkan mellan kommun och fastighetsägare samt potentiella strategier för att främja detta. För att finna svar på forskningsfrågorna har en intervjustudie samt en enkätstudie utförts. Även en dokumentöversikt med syftet att klargöra studiens relevans har genomförts. Intervjustudien är studiens huvudsakliga metod och intervjufrågorna baserades på tidigare forskning inom de två valda analysområdena. För att kunna använda vald teori som ett analytiskt verktyg med syfte att undersöka om problemformuleringen kan bekräftas har teorierna konkretiserats med hjälp av att koppla samman teori med praktiska exempel (Lynham, 2002). Intervjuguidens teman och frågor utgör, tillsammans med enkätstudiens uppbyggnad, en metodik som på flera olika nivåer kopplar samman till studiens teoretiska utgångspunkt. Studien är skriven med visst fokus på Lunds kommun och materialet som studien bygger på kommer delvis bestå av styrdokument och handlingsplaner kopplade till kommunens arbete med social och ekologisk hållbarhet. Vidare kommer strategier för måluppfyllnad som innefattar samverkan med aktörer inom fastighetsbranschen undersökas. Enkätundersökningens syfte var att kartlägga privata fastighetsägares uppfattning samt arbete med gröna åtgärder lokalt i Lunds kommun. De semistrukturerade intervjuerna, med en gedigen

bredd av aktörer genomfördes med syftet att ge olika perspektiv på samma problemformulering både lokalt i Lund och på ett mer nationellt plan. Därav är studien även relevant för samtliga kommuner, fastighetsägare och myndigheter som arbetar mot en hållbar stadsutveckling.

2.2 Dokumentöversikt

För beskriva hur arbetet med synergieffekter mellan social och ekologisk hållbarhet regleras och integrerats i nationella strategier har en övergripande dokumentöversikt genomförts. Översikten presenteras i kapitel 3 med avsikt att tydliggöra vilka instanser som arbetar med de strategier och propositioner som är kopplade till globala och nationella mål inom stadsutveckling med fokus på befintlig utemiljö. Dokumentens relevans för studien identifierades genom dess förekomst att koppla samman social och ekologisk måluppfylland inom stadsutveckling. De dokument som genomlysts är:

- New Urban Agenda
- Strategi för Levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling, (skr. 2017/18:230).
- Politik för gestaltad livsmiljö, (prop. 2017/18:110).

Vidare presenteras mål 11 i Agenda 2030, *Hållbara städer och samhällen*, samt dess koppling till det svenska miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö*. Även *Rådet för hållbara städernas* uppdrag presenteras med hjälp av forumets två senaste årsrapporter.

För att ge en bild av hur Lunds kommun arbetar med dessa synergier presenteras även ett urval av deras huvudstyrdokument, delprocesser samt strategier för måluppfylland inom social och ekologisk hållbarhet. Dokumenten har likt ovan identifierats genom dess förekomst att koppla samman social och ekologisk hållbarhet inom stadsutveckling. De dokument som genomlysts är:

- Policy för hållbar utveckling i Lunds kommun (Antaget av kommunfullmäktige 2020 08 27).
- Lunds kommuns program för social hållbarhet 2020–2030.
- LundaEko 2021–2030 (Remissversion, ska antas under våren år 2021).
- Grönprogram för Lunds kommun (Antaget av kommunfullmäktige den 2020 01 30).

Kapitel 3 avser därmed ge läsaren en djupare förståelse hur potentiella lokalt förankrade fenomen skulle kunna kopplas till nationell men även global styrning.

2.3 Semistrukturerad intervjustudie

Intervjustudien är den huvudsakliga metoden för uppsatsen. I intervjumetod så är målet inte att nå ett datamaterial som ska kunna generalisera över en population utan att noga utvalda personer intervjuas för deras olika uppfattningar och tanke kategorier som sedan studeras. Intervjuerna är utformade efter den semistrukturerade principen vilket innebär att man utgår snarare från teman man vill beröra än exakta frågor. Fördelen då är att intervjupersonen mer naturligt närmar sig områden och kan således prata fritt. (Brinkman & Kvale, 2015). För att fördjupa analysens material genomfördes semistrukturerade djupintervjuer med sju utvalda aktörer som alla har en koppling till arbetet med gröna åtgärder i fastighetsbranschen, både på lokal och nationell nivå. Urvalet innehåller därmed en bredd av olika aktörer med syftet att kunna identifiera ett ekosocialt perspektiv inom den offentliga sektors olika styrvåer men även inom näringslivet. Intervjupersonerna erbjuder tillsammans ett brett spektrum av perspektiv på samma problemformulering vilket i sin tur ger upphov till att kunna identifiera gemensamma utmaningar och lösningar. Samtliga intervjuer genomfördes via Zoom eller Microsoft Teams. I tabellen nedan presenteras intervjupersonerna, vilken slags organisation de arbetar på, deras profession, vilket perspektiv de representerar samt datum och längd för intervjun.

Tabell 1. Intervjupersoner – Profession, representerad organisation, perspektiv samt datum och längd.

Intervjupersoner	Organisation	Profession	Perspektiv	Datum/längd
Intervjuperson 1	Allmännyttigt/fastighetsbolag (Stiftelse)	Fastighetsutvecklingschef	Fastighetsägarperspektiv	210315, längd 41:30
Intervjuperson 2	Privat konsultföretag inom samhällsplanering	Konsult inom platsutveckling, samverkan och trygghet	Konsultperspektiv	210330, längd 43:28
Intervjuperson 3	Forskningscenter inom blågrön infrastruktur	Konsult och projektledare	Konsultperspektiv	210324, längd 53:35
Intervjuperson 4	Kommunkontoret, avdelningen hållbar tillväxt på Lunds kommun	Energistrateg och projektledare inom miljöfrågor	Kommunperspektiv	210329, längd 36:46
Intervjuperson 5	Boverket	Utredare för miljö kvalitetsmålet <i>god bebyggd miljö</i>	Myndighetsperspektiv	210406, längd 1:00:07
Intervjuperson 6	Tekniska förvaltningen, park-och naturavdelningen på Lunds kommun	Utvecklingssamordnare	Kommunperspektiv	210513, längd 1:00:42
Intervjuperson 7	LKF	Byggprojektledare	Fastighetsägarperspektiv (Kommunägt bolag)	210419, längd 41:33

I uppsatsens analys och resultatdel kommer intervjupersonernas syn på ett ekosocialt perspektiv analyseras med hjälp av tidigare forskning och teorier berörande fysisk utemiljö och dess påverkan på social hållbarhet. Intervjusvaren kodifierades med hjälp av intervjuguidens fyra teman som kopplar samman till studiens teoretiska ramverk vilket tydliggörs i studiens teorikapitel. Det första temat, *aktörens roll och arbete* var ett sätt att fastställa intervjupersonens faktiska koppling till studiens problemformulering medan tema nummer två, *ekosocialt perspektiv* kopplar till teorier gällande den fysiska utemiljön och dess betydelse för social hållbarhet, samt vilka möjligheter och risker ett sådant perspektiv medför. Tema tre berör *genomförande och planering* där mer praktiska exempel på åtgärder som skulle kunna kallas ekosociala analyseras. Även här med hjälp av teorier kring synergier mellan social och ekologisk hållbarhet. Det sista temat berör *samverkan* och är direkt kopplat till samverkansteorier som vidareutvecklas i studiens teorikapitel. Även samverkan och dess potential för implementering av ekosociala

åtgärder kopplat till lokal måluppfyllnad kommer analyseras. Till följd av intervjufrågornas konstruktion, innehållande både filosofiska och mer praktiska frågor, återgavs både generella och mer subjektiva utlåtanden. Intervjusvarens syfte är därmed inte att bidra med fakta utan snarare att återge olika perspektiv. Intervjuguiden återfinns under bilaga 1.

2.4. Enkätstudie

Enkätstudien hade från start avsikten att utgöra större delen av studiens datainsamling, men resultatet har på grund av låg svarsfrekvens enbart använts som ett komplement till intervjustudien. För att få en uppfattning hur privata fastighetsägare, förvaltare och hyresvärdar i dagsläget arbetar med social och ekologisk hållbarhet i utemiljöer gjordes en kartläggning där 34 olika privata aktörer valdes ut. När enkät används som metod är det av största vikt att flertalet praktiska aspekter inkluderas, bland annat att respondenterna känner sig utvalda och att deras medverkan känns betydelsefull (Esaiasson et al., 2012). Utöver detta är det viktigt att utdelandet av enkäten sker på ett strukturerat sätt, vilket även denna studie tog i beaktning då samtliga respondenter fick enkäten skickad till sig på mejl innehållande en kort presentation av studiens syfte och varför just de var utvalda (Esaiasson et al., 2012). Samtliga aktörer var fastighetsägare, förvaltare eller hyresvärdar inom den privata sektorn. I urvalsprocessen som startade med närmare 90 aktörer sorterades nästan två tredjedelar bort, följande kategorier representerar de bortsorterade objekten. (1) Fastighetsägare som var registrerade på en adress i Lund men endast hade verksamhet/uthyrning i annan kommun eller stad, (2) Fastighetsbyråer/mäklare (3) Registrerade fastighetsägare som både saknade hemsida och mailadress (4) Registrerade fastighetsägare som saknade mailadress (5) Fastighetsägare vars fastigheter inte står färdiga i Lund (planerings eller byggskede) samt (6) Fastighetsägare som enbart erbjöd lokaler för kommersiell verksamhet. Samtliga av de resterade 34 aktörerna fick enkäten skickad till sig på mejl i mitten av mars månad. Av de 34 utvalda aktörerna var 10 studentboenden varav ingen svarade trots påminnelser. Vidare svarade ytterligare en aktör att de inte längre ägde fastigheter i Lunds kommun. Av de 23 aktörer som återstod, vilka utgjorde en relativt homogen grupp, svarade enbart fem fastighetsägare. Samtliga tillhör urvalsgruppen mindre till medelstora privata hyresvärdar i Lunds kommun. De enkätsvar som direkt kopplar samman med studiens intervjufrågor utgör därmed, tillsammans med utlåtanden från intervjuperson 1 och 7, studiens kvalitativa kartläggning av fastighetsägarnas perspektiv i Lund. Nedan presenteras respondenternas profession samt storlek på bolag sett till antal ägda bostäder i Lunds kommun. Enkäten återfinns under bilaga 2.

Tabell 2. Enkät svar - Profession och storlek sett till bostäder i sin ägo

Enkät svar privata fastighetsägare/hyresvärdar	Profession	Antal lägenheter i sin ägo
Enkät svar 1	Förvaltare	1100 (både hyresrätter och bostadsrätter)
Enkät svar 2	VD	255
Enkät svar 3	Fastighetsansvarig	46
Enkät svar 4	Förvaltningschef	300
Enkät svar 5	Affärsområdeschef	1000

För att förstå informationen ovan ur ett bredare perspektiv så äger och förvaltar LKF ca 9900 lägenheter, ca 40% av alla hyresrätter i Lunds kommun.

2.5 Metoddiskussion

Uppsatsen är explorativ och belyser ett nytt forskningsämne. Arbetssättet har därför präglats av att metodiken arbetats fram under uppsatsens gång. Bryman (2018) framhåller att kvalitativa ansatser bör förhålla sig till kvalitetsbegreppet tillförlitlighet. Han lyfter fram fyra delkriterier; trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet samt möjligheten att styrka och konfirmera. Samtliga kriterier används för att stärka studiens metodologiska processer. Trovärdigheten i studien utgår ifrån att det inte finns en absolut sanning och att forskarens prioriteringar och valda arbetssätt är tillförlitliga genom att intervjupersonerna som deltagit känner igen sig i återberättandet. Vidare är studiens överförbarhet på liknande sätt upp till läsaren och inte till utföraren av studien att bedöma. Läsaren bedömer om den information som studien framhåller är överförbar till en annan kontext. Forskaren är dock ansvarig för att genomförandet är transparent och genomtänkt. I detta sammanhang innebär begreppet pålitlighet att studien har genomförts på ett ordentligt och noggrant sätt, vilket stärker studiens tillförlitlighet. Denna studiers möjligheter att styrka och konfirmera får anses relativt hög då författarens personliga åsikter inte tillåts påverka studiens resultat. Intervjuerna för denna studie genomfördes på grund av rådande pandemi via länk. De spelades in vilket möjliggjort för forskaren att återgå till det inspelade materialet för att försäkra sig om att gjorda tolkningar av materialet har stöd i respondenternas svar. Det kopplar också till begreppet äkthet att studien ger en rättvis och reell bild av de olika uppfattningar och perspektiv som fanns hos de olika intervjupersonerna. I

dokumenturvalsprocessen kan det inte uteslutas att vissa dokument som skulle kunnat vara relevanta för studien inte beaktats då urvalsprocessen var selektiv kring syftet och styrd av bland annat begränsat med tid (Esaiasson et al., 2012). Några dokument har däremot inte aktivt valts bort för att ge stöd åt gjorda tolkningar.

3 Reglering och styrning inom stadsutveckling i Sverige

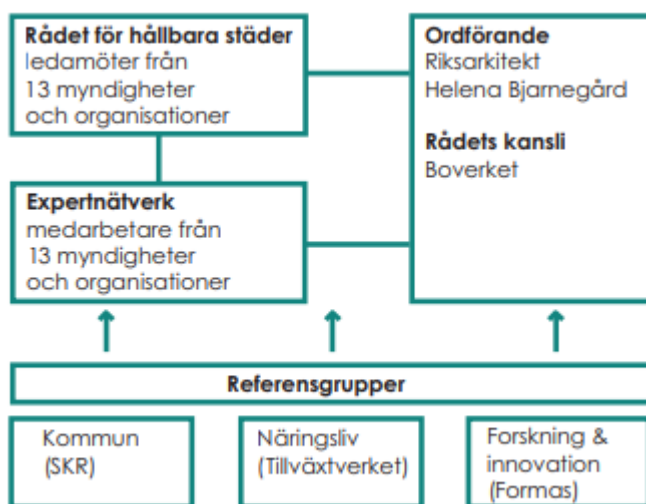
För att konkretisera vad studien avser med ekosociala åtgärder i befintlig miljö är följande kapitel konstruerat dels för att presentera nationella och delvis internationella styrdokument som anammat synergierna mellan social och ekologisk hållbarhet, dels presentera hur Lunds kommun integrerat detta på lokal nivå. Kapitlet berör främst bestämmelser inom hållbar stadsutveckling där gröna fysiska åtgärder kopplat till miljö eller klimat samtidigt kopplas samman med social välfärd.

Globalt sett är mål 11, *Hållbara städer och samhällen* är ett av de viktigaste målen i *Agenda 2030* och därmed helt avgörande för att Parisavtalet ska kunna uppnås (Naturvårdsverket, 2021). Vidare förevisar FN i *New Urban Agenda* för hur målen för en hållbar stadsutveckling ska nås och under rubriken effektiv implementering återfinns flertalet riktlinjer som lyfter vikten av policyimplementering och framtagandet av styrdokument för stadsförvaltning där bland annat riskreducering kopplat till social och ekologisk hållbarhet i samband med klimatförändringen omnämns. Samtliga samhällsaktörer bjuds genom *New Urban Agenda* in till att arbeta mer strukturerat med hållbar stadsutveckling (New Urban Agenda, 2017).

Fortsättningsvis uppger Sveriges regering att en hållbar stadsutveckling innebär att urbaniseringen ska ske på ett hållbart sätt som bidrar till långsiktig utveckling. Regeringen lyfter även vikten av samarbete och samverkan mellan sektorer och styrning på flera nivåer parallellt. De nämner bland annat utvecklade former för dialog med medborgare och näringsliv som en förutsättning för måluppfyllnad (Regeringskansliet, 2017a). Enligt Naturvårdsverket kommer det nationella miljökvalitetsmålet, *God bebyggd miljö*, som på flertalet vis är sammankopplat med det globala målet, *Hållbara städer och samhällen*, inte nås. De största utmaningarna är en ökad befolkning, främst i staden där problemen till störst del handlar om förtätningsfrågan. Enligt Naturvårdsverket är insatser för att planera och stärka den strategiska och fysiska planeringen, samt få en helhetssyn på vad som krävs för att uppnå en god byggd miljö en stor utmaning. Vidare saknas vägledning, underlag och medel för att dessa frågor ska kunna prioriteras på lokal nivå (Naturvårdsverket, 2021).

3.1 Rådet för hållbara städer

Rådet för hållbara städer inrättades år 2017, ett forum med uppgift att stötta landets kommuner i deras arbete med hållbara städer och samhällen. Forumet består av elva statliga myndigheter samt Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Länsstyrelsen. Syftet med rådet är att stärka städer i deras förutsättning att utveckla gröna, trygga och hälsosamma miljöer. Rådet har i uppdrag att föra dialog, samverka och involvera aktörer på lokal, regional och nationell nivå, syftet är att möjliggöra uppkomsten av nya samarbetsformer. Rådet har även ett nära samarbete med Miljömålsrådets kansli, detta för att hitta synergier samt för att undvika dubbelarbete. Detta då Rådets arbete delvis går in i arbetet med åtgärder gällande miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö*. Sammanfattningsvis är Rådets uppgift att stärka kommunernas förmåga att både lyckas med att möta klimatutmaningar, och att bygga städer med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, som även ska bidra till jämlikhet och hälsa. Detta breda angreppssätt öppnar upp för, och förutsätter sektorsöverskridande samverkan, både mellan myndigheter och mellan landets kommuner och deras lokala näringsliv. Nedan presenteras en illustration av rådets organisation. Rådets uppdrag löper ut och organet planeras att avvecklas år 2022 (Rådet för hållbara städer, 2021).

Figur 1. Rådets styrning och organisation. Tagen från Rådet för hållbara städens årsrapport 2021.

Rådets största uppgift är att skapa ett helhetsperspektiv där sociala, ekologiska och ekonomiska dimensioner inkluderas i samtliga åtgärder som genomförs. Detta för att flera mål ska kunna nås samtidigt. Rådet uppger i sin rapport från år 2020 att den

fysiska miljöns utformning kan bidra till att minska segregation, öka den sociala sammanhållningen samt ge förutsättningar för att nå nationella klimat- och miljömål. Rapporten lyfter även fram de två största frågorna som figurerat i dialoger med kommuner och privat näringsliv vilka är stärkt omställningskraft och ökat samarbete (Rådet för hållbara städer, 2020).

Av de myndigheter som representeras i Rådet hade Boverket och Naturvårdsverket flera uppdrag under år 2020, arbetet berörde främst uppföljningen av åtgärder kopplade till delmål 11.7, *Skapa säkra och inkluderande grönområden för alla*. Några av dessa åtgärder var fortsatt arbete med metodutveckling för uppföljning av ekosystemtjänster, vägledning om naturbaserade lösningar med fokus på klimatanpassning samt vägledning om kommunal grönanläggning (Rådet för hållbara städer, 2020). Ett förslag som Naturvårdsverket tog fram tillsammans med 25 andra statliga myndigheter, till regeringen år 2019 handlar om miljöpåverkan sett i ett livscykelperspektiv. Förslaget innehåller bland annat åtgärder för att minska bygg- och fastighetssektorns påverkan på klimatet (Naturvårdsverket, 2019).

Rådets uppdrag ligger även i linje med svensk *Strategi för levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling* (skr. 2017/18:230) samt regeringens proposition *Politik för gestaltad livsmiljö* (prop. 2017/18:110). Samtliga mål och strategier lyfter vikten av att se helheten vilket bottenar i argumentet att social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet hänger samman vilket i sin tur innebär att stadsplanering, utveckling och förvaltning mer eller mindre påverkar samtliga mål i Agenda 2030. *Strategi för levande städer - politik för en hållbar stadsutveckling* strävar efter en inkluderande stadsmiljö där bland annat tillgänglighet till grönska är målbilden. En viktig del är helhetssynen i planeringen som tillsammans med smarta lösningar ska bidra till klimatsmarta, hälsosamma och trygga stadsmiljöer. Strategin syftar till att från nationell nivå härleda och stärka kommunernas förutsättningar för måluppfyllnad, strategin omfattar tre etappmål som även återfinns i miljömålssystemet (Regeringskansliet, 2017a). I *Politik för gestaltad livsmiljö* lyfts arkitektur, form och design fram som ett tillvägagångssätt för att främja ett hållbart, mindre segregat och jämlikt samhälle. Demokrati och människors förutsättningar att påverka den gemensamma miljön lyfts även detta fram som en viktig aspekt. Politikområdet är styrande för statens initiativ med gestaltande livsmiljöer och för kommuner och regioner ska propositionen vara vägledande (Riksdagen, 2017). Propositionen baseras främst på *Agenda 2030, New Urban Agenda* och de för Sverige uppsatta målen för miljöpolitiken, kulturpolitiken, kulturmiljöpolitiken, samhällsbyggandet, hållbara städer, transportpolitiken, folkhälsopolitiken och funktionshinderpolitiken samt det klimatpolitiska ramverket (Rådet för hållbara städer, 2020).

Trots antagna strategier, lyfter Rådet att kommunerna i landet inte har tillräckligt med underlag för att effektivt kunna arbeta med omställningen till hållbara och levande samhällen. Detta tros delvis bero på att uppgiften är bred och inkluderar både mjuka

och hårda frågeställningar. Utöver detta, för att förutsätta en verklig omställningskraft krävs flertalet resurser och investeringar kopplade till tydliga åtgärder och insatser. Rapporten lyfter även fram att nya angreppssätt och strategier gällande segregation och dess koppling till fysisk struktur behöver prövas och följas upp runt om i landets kommuner. Dock ligger det slutgiltiga ansvaret gällande frågorna om en hållbar stadsutveckling på de enskilda kommunerna (Rådet för hållbara städer, 2021).

3.2 Ekonomiska incitament för gröna åtgärder i utemiljö

Ekonomiska stöd för åtgärder som avser att främja ekologisk och social hållbarhet återfinns främst när det handlar om utemiljöer i socioekonomiskt utsatta områden. Den 15 januari år 2021 trädde *Förordningen om stöd för gröna och trygga sambällen* i kraft (SFS 2020:1202). Boverket står bakom förordningen som har syfte att ekonomisk kunna bistå fastighetsägare och tomträtthavare som främjar arbetet med gröna och trygga stadsmiljöer i socioekonomiskt utsatta områden. Stödet kan ges till både privata och kommunala fastighetsägare. Om tillstånd givits någon annan, av fastighetsägaren eller tomträtthavaren, till att åtgärder genomförs får stödet ges till denne aktör. Syftet med stödet är att områdena ska ges möjlighet att utvecklas i en grön och hälsosam riktning samt ett bidrag till arbetet med miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö*. Åtgärderna ska bidra till trivsamma, trygga och inkluderande miljöer med fokus på åtgärdernas fysiska utformning (Riksdagen, 2020).

Fortsättningsvis kartlagdes fastighetssektorns miljö- och klimatpåverkan i en rapport från år 2020 som konsultföretaget WSP sammanställde på uppdrag av Riksbyggen. Rapporten är det huvudsakliga underlag som nu används för att stötta grönt stöd till bostadsrättsföreningar som Riksbyggen lagt fram som förslag till regeringen. Rapporten uppger bland annat att bygg- och fastighetssektorn står för en stor och betydande del av vårt samhälles miljöpåverkan. I förslaget föreslås bland annat ett statligt stödpaket för bostadsrättsföreningar för gröna åtgärder. Stödet bör, enligt Riksbyggen, bland annat innehålla (1) En subvention med 30 procent av arbetskostnaderna, (2) Halverad fastighetsavgift de första fem åren, om investeringen uppgår till 150 000 kronor eller mer per lägenhet samt (3) Statliga kreditgarantier för investeringslån (WSP, 2020). Enligt en undersökning som Riksbyggen genomfört i samband med förslaget svarade i genomsnitt över hälften av de tillfrågade bostadsrättsföreningarna att de skulle genomföra gröna åtgärder om ett grönt stöd infördes. Vidare uppgav 43 procent av de tillfrågade, i samma undersökning att statligt stöd var avgörande eller helt avgörande för att deras bostadsrättsförening skulle genomföra gröna åtgärder (Riksbyggen, 2021)

De gröna åtgärder som återfinns i WSP:s rapport inom området klimatanpassning och biologisk mångfald presenteras i tabellen nedan tillsammans med de åtgärder som

beviljas stöd från förordningen om stöd för gröna och trygga samhällen. Flera av åtgärderna som ges som förslag i WSP:s rapport återfinns även i förordningen vilket stödjer, åtminstone på en beslutsfattarnivå, att flera av de gröna åtgärderna som främjar biologisk mångfald eller antas vara klimatanpassningsåtgärder kan främja sociala värden, exempelvis trygghet.

Tabell 3. Jämförande av föreslagna klimatanpassningsåtgärder som även främjar biologisk mångfald och gröna åtgärder som beviljas stöd genom förordningen gröna och trygga samhällen.

Förslag på åtgärder för klimatanpassning och främjande av biologisk mångfald (WSP:s rapport)	Åtgärder som beviljas stöd genom gröna och trygga samhällen (SFS 2020:1202)
Plantera vegetation/träd i utemiljöer (buskar, häckar, buskage, träd) Plantera vegetation som gynnar biologisk mångfald (ex. blommande växter över hela växtsäsongen, perenner)	Anlägga parker, alléer, träd, buskage, häckar, planteringar, gröna ytor för barns utevistelse, ekodukter, gröna korridorer, och liknande grönytor i städer och tätorter.
Anlägga äng/ängsmark	Anlägga/ skydda naturmark
Anlägga gröna tak (sedum eller biotop)	Anlägga gröna tak och väggar
Anlägga/bygga insekshotell	<i>Kan vara en grön korridor</i>
Vegetationsklädda bullerskärmar	<i>Innehåller planteringar och kan vara grön korridor</i>
Byggande av fördröjningsmagasin för lokalt omhändertagande av dagvatten	Dagvattenanläggningar och liknande vattenytor i städer och tätorter
Anlägga svackdike	Stränder, våtmarker, vattendrag, diken.
Anlägga damm	Stränder, våtmarker, vattendrag, diken, dagvattenanläggningar och liknande vattenytor i städer och tätorter.
Göra om asfalt till genomsläppligt markmaterial (vattenreglering)	<i>Kan vara att anlägga naturmark</i>

I WSP-rapporten ges även förslag inom området för energi och cirkulär ekonomi men dessa anses inte lika relevanta för studiens syfte och redovisas därför inte i tabellen.

Vidare uppger Riksbyggen att det föreslagna stödet till bostadsrättsföreningarna är en förutsättning om bygg- och fastighetssektorn ska kunna nå miljömålen, såväl i Sverige som globalt. De uppger även att klimatförändringens framfart ökar risker kopplade till översvämning, skred, ras och erosion och att tidiga förebyggande åtgärder därför är kostsamma på lång sikt. Privatägda bostadsgårdar och grönytor har därmed stor potential för implementering av åtgärder då naturliga ekosystemtjänster i staden ofta är bristfälliga (Riksbyggen, 2021). Det finns med andra ord ekonomiska incitament för implementering av ekosociala åtgärder, dock gäller det främst för socioekonomisk utsatta områden och om förslaget från Riksbyggen går igenom, bostadsrättsföreningar.

3.3 Reglering och styrning i Lunds Kommun

Lunds kommuns arbete med socialt hållbar utveckling och ekologisk hållbar utveckling grundas i två huvudsakliga styrdokument, *LundaEko* och *Program för social hållbarhet*. Gemensamt för programmen är målområdet boende och närmiljö. Den övergripande målbilden för social hållbarhet kopplat till målområdet boende och närmiljö är att hela Lund ska leva och utvecklas (Lunds kommun, 2020b), medan målbilden för ekologisk hållbarhet är att Lunds kommun år 2030 är en föregångare och förebild inom hållbar stads- och landsbygdsutveckling (Lunds kommun, 2021). Trots att respektive program uppger hållbar stadsutveckling som ett nyckelord återfinns intressekonflikter. Goda boendemiljöer med tillgång till grönområden, platser för fysisk aktivitet och rekreation, utbildning, service, kommunikationer och kultur omnämns som en förutsättning för människors hälsa och den fysiska miljön är här en möjliggörare för att stärka en jämlik och trygg boendemiljö (Lunds kommun, 2020b). Vidare fastslås det i *LundaEko* att fler bostäder måste byggas genom förtätning av staden och inte genom exploatering av jordbruksmark vilket i sin tur kan innebära ökad mängd luftföroreningar, buller samt exploatering av grönområden och parker (Lunds kommun 2020d). För att kunna genomföra och uppfylla arbetet med social och ekologisk hållbarhet i Lunds kommun består genomförandeprocesserna av en huvudprocess (prioriterade områden och mål), stödprocesser (miljöledning, IT-system, kommunikation) samt delprocesser (relaterade styrdokument i kommunen).

Grönprogrammet som antogs år 2020 av kommunfullmäktige är en gemensam delprocess för arbetet med måluppfyllnad inom målområdet boende och närmiljö för både social och ekologisk hållbarhet. *Grönprogrammets* syfte är att ta ett helhetsgrepp om all grönstruktur i hela kommunen, dock ligger fokus främst på kommunens egen mark och områden där kommunen har rådighet. Dock förtydligas vikten av samverkan med fastighetsägare, exploatörer och föreningar gällande utveckling av de områden som inte ägs av kommunen, där rådigheten är bortom kommunens besittning. *Grönprogrammet* omfattas av tre övergripande mål, (1) Robusta miljöer med funktionella ekosystem och rik biologisk mångfald, (2) En varierad grön stads- och tätortsmiljö, ett rikt kulturlandskap och en levande landsbygd samt (3) God tillgänglighet till upplevelserika och inkluderande miljöer som främjar rekreation, en aktiv fritid, naturupplevelse och lärande. En av strategierna som presenteras för måluppfyllnad är kommunicera och samverka där bland annat främjandet av samarbete mellan olika aktörer för att skapa förståelse och delaktighet är centralt. Vidare antas en av de största utmaningarna vara att öka kunskapen om den biologiska mångfaldens värden, både bland kommunala och privata aktörer, detta för att kunna motivera långsiktiga lösningar (Lunds kommun, 2020c). Inom målområdet för boende och närmiljö krävs det samverkan för måluppfyllnad då kommunen som tidigare nämnt inte har egen rådighet över all mark. En av de viktiga samverkansaktörerna här, som även påpekas i *Grönprogrammet*, är privata fastighetsägare.

4 Teori och analytiskt ramverk

Följande kapitel presenterar tidigare forskning på ämnet samt flertalet begrepp och teorier som kopplar samman social och ekologisk hållbarhet. Samtliga teorier som presenteras i kapitlet utgör fronten för studiens analys som löpande kommer att koppla tillbaka till dessa ramverk. Teorin består bland annat av ett konceptuellt ramverk för socialt och ekologisk hållbara utemiljöer baserat på Baldwin & Kings (2018) teori om sammanhållningsbeteende och dess koppling till den fysiska utemiljön men även Shirazi och Keivanis (2019) ramverk om att kunna mäta ett bostadsområdes sociala hållbarhet. Fortsättningsvis presenteras även tidigare forskning gällande samverkan där bland annat kontraktstyrd samverkan identifieras, ett begrepp som senare används som analytiskt verktyg i studiens analys.

4.1 Ekosocialt perspektiv på områdesplanering

Begreppet ekosocial åtgärd är inte direkt vanligt förekommande i praktiken men syftar i teorin till åtgärder som ämnar att förbättra miljöprestanda och social välfärd simultant (Hildingsson & Khan, 2017). Enligt Hildingsson & Khan (2017) handlar det exempelvis om att skapa inkluderande stads- och boendemiljöer med en blandad bebyggelse, både socialt och funktionellt. Det finns flera begrepp som kopplar samman social och ekologisk hållbarhet inom området för hållbar stads- och samhällsutveckling, några av dessa är socioekologisk stadsutveckling (Tunström et al., 2015), ekosocial välfärd (Hoff & McNutt, 1994), ekosocial policy (Koch, 2013; Hirvilammi & Helne, 2014) samt ekosocial integration (Khan et al., 2020). Kopplingen till begreppen ekosocialt arbete (McKinnon & Alston, 2016) och grönt socialt arbete (Dominelli, 2012), när miljöfrågor integreras i ett socialt perspektiv, är tydlig då även dessa begrepp handlar hur olika miljöer och perspektiv påverkar och påverkas av varandra. Det är här naturvetenskap och teknik kan kopplas samman med socialt arbete och generera fler hållbarhetsnyttor samtidigt. Det skulle kunna innebära att separat uppsatta mål inom social och ekologisk hållbarhet delvis skulle kunna uppfyllas med hjälp av en och samma åtgärd. Vidare visar forskning på ämnet ekosocial integration i kommunal planering att samhällsstrategier och miljöstrategier möts naturligt i stadsbyggnads- och planprocesser, då både social och ekologisk hållbarhet är centrala frågor när exempelvis förtätning av staden planeras (Khan et al., 2020). Med andra ord

skapas det i vissa fall naturliga tillfällen för intern samverkan som kräver både sociala och ekologiska perspektiv på samma problemformulering. Detta skulle dock kunna demonstrera för det faktum att de inte lika självklara synergieffekter kan förbigås, detta på grund av att frågor gällande social och ekologisk hållbarhet hanteras parallellt inom organisationen.

Även miljö rättvisa¹ (Cox & Pezzullo 2016), är ett relevant begrepp i sammanhanget då ekosociala åtgärder, i teorin, till skillnad från traditionellt gröna åtgärder aktivt implementerar sociala välfärdsfrågor i process och målbild. Samtidigt finns det nutida forskning som påvisar avsaknaden av analyser gällande eventuella sociala orättvisor som miljö- och klimatåtgärder kan medföra mellan exempelvis socioekonomiska grupper i samhället (Khan et al., 2020). Även Murphy (2012) kopplar samman social och ekologisk hållbarhet med hjälp av en omfattande litteraturöversikt som resulterade i ett ramverk för policyanalys. Ramverket består av fyra pelare, (1) rättvisa, (2) medvetenhet om hållbarhet, (3) demokrati samt (4) social sammanhållning. Dessa pelare representerar Murphys variabler av social hållbarhet som alla kan påverkas eller bli påverkade av ekologisk hållbarhet. Vidare uppger Shirazi och Keivani (2018) och Baldwin och King (2018) i sin forskning att individers närmiljö och den fysiska miljöns utformning är avgörande för människors möjligheter att skapa sociala kontakter. Detta skulle i sin tur skulle kunna främja ett bostadsområdes sammanhållning och motståndskraft under en naturkatastrof (Baldwin och King (2018)). Som tidigare nämnt kommer studiens resultat i följande kapitel analyseras löpande med ovanstående teorier och begrepp som hjälpmedel. Följande avsnitt har avsikt att ge en djupare förståelse för de teorier som identifierats och kopplats samman med studiens problemformulering.

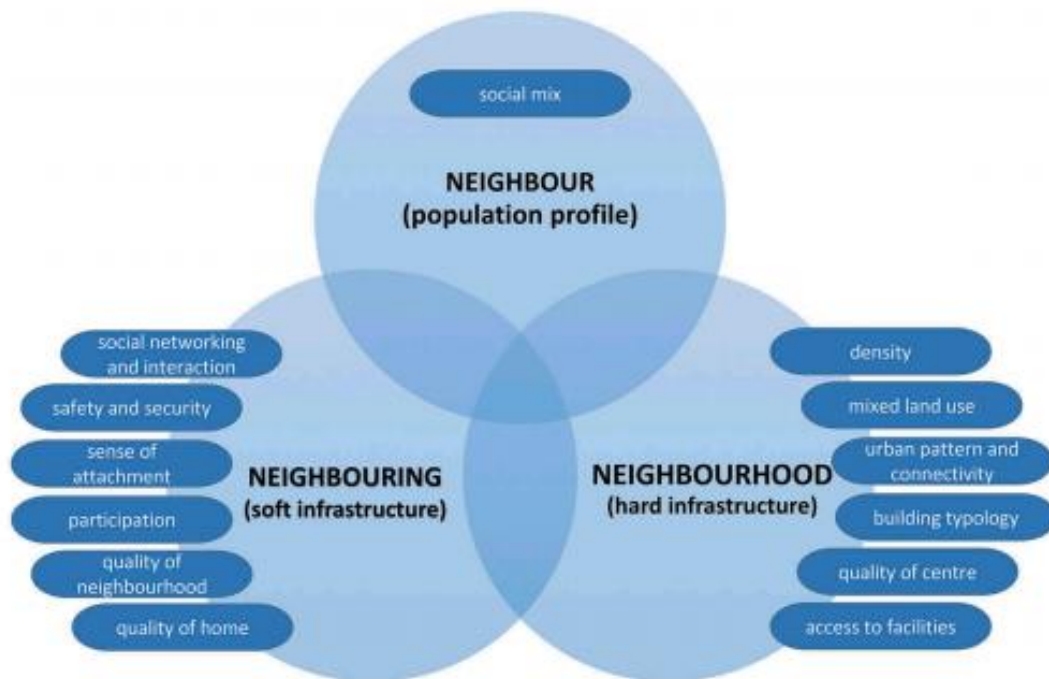
4.1.2 Konceptuellt ramverk för socialt och ekologiskt hållbara utemiljöer

Planeringen och utformningen av den fysiska miljön i ett bostadsområde eller en individs närmiljö är enligt Shirazi & Keivani (2019) avgörande för människors möjligheter att skapa sociala kontakter vilket Baldwin och King (2018) menar främjar ett områdes sammanhållningsbeteende. Den fysiska miljön kan med andra ord bidra till social hållbarhet på flera nivåer och goda relationer motiverar människor att ha hand om sin närmiljö. Goda relationer och sammanhållning kan även öka ett bostadsområdes motståndskraft mot exempelvis hälsorisker och eventuella materiella skador kopplade till klimatförändringens framfart (Baldwin & King 2018). Med syftet att kunna mäta ett bostadsområdes sociala hållbarhet konstruerade Shirazi och Keivani (2019) ett ramverk som baseras på hård och mjuk infrastruktur. Den hårda

¹ Ett begrepp som växte fram redan under 1970-talet på grund av miljö rörelsens framfart samt myndighetsbeslut som missgynnande socioekonomisk utsatta grupper.

infrastrukturen som enligt Shirazi och Keivani (2019) representeras av bostadskvalitet kräver ofta åtgärder som fastighetsägare och kommunen gemensamt har rådighet över vilket innebär att kommunen och privata fastighetsägare tillsammans innehar förutsättningarna att påverka individers mjuka värden. I Shirazi och Keivans (2019) ramverk representeras dessa värden av rättvisa, demokrati, social involvering, social inkludering samt social interaktion som i sin tur är likvärdiga med Murphys (2012) fyra pelare, rättvisa, medvetenhet om hållbarhet, demokrati samt social sammanhållning. En till synes grön ekosociala åtgärd skulle här kunna främja de boendes mjuka värden vilket i sin tur skulle kunna uppfylla flera mål parallellt.

Vidare är den befintliga utemiljön studien avser att studera benägen i eller i anslutning till bostadsområden vilket gör Shirazi och Keivans ramverk relevant för studiens analys. Ramverket baseras på att social hållbarhet är ett tvådelat koncept, objektivet eller subjektivt, men som förenas och påverkans av varandra. Mätstocken för social hållbarhet bör därför enligt Shirazi och Keivani (2019) innehålla både kvalitativa och kvantitativa metoder som kan möta både mjuk och hård infrastruktur. Nedan presenteras en illustration där hård och mjuk infrastruktur samspelar samt hur ett bostadsområdes populationsprofil påverkar detta.

Figur 2. Triad av social hållbarhet i stadsdelar, pelare och indikatorer. Tagen från Shirazi och Keivans (2019) konceptuella ramverk för socialt hållbara bostadsområden.

Åtgärder som med sin fysiska närvaro även har möjlighet att främja trygghet, säkerhet och bostadskvalitet ger, enligt teorin, förutsättningarna för att den mjuka infrastrukturen att etableras och främjas i ett område. Den fysiska miljön kan med andra ord bidra till olika aspekter av social hållbarhet som i sin tur ökar ett områdes motståndskraft mot exempelvis översvämningar eller extrem värme (Baldwin & King, 2018).

4.1.3 Gröna åtgärder i boendemiljön och dess koppling till sociala mål

Följande avsnitt har syftet att återge praktiska åtgärder som enligt befintlig forskning har en koppling till både ekologisk och social hållbarhet. Nyttan eller värdet åtgärderna kan bidra till är varierande i storlek, dock innebär inte detta att dess potentiella mångfunktionalitet inte är relevant.

Utöver klimatförändringens framfart finns det andra påtagliga utmaningar i vår stadsmiljö som bland annat berör buller, minskande biologisk mångfald, tillgång till grönytor, rekreation och luftkvalitet. Detta innebär att kommuner har ett behov av att hitta åtgärder som kan sammankoppla utmaningarna och bidra till många hållbarhetsnyttor samtidigt. Naturbaserade lösningar kan främja flera nyttor och kan med enbart en åtgärd, mildra klimatförändringens negativa påverkan, vilket i sin tur främjar biologisk mångfald och ekosystem. Utöver detta kan de naturbaserade åtgärderna samtidigt hjälpa till att uppnå mål inom ekonomisk tillväxt, hälsa, rekreation och socialt välbefinnande (Rådet för hållbara städer, 2020).

Till skillnad från naturbaserade lösningar syftar gröna lösningar till konstruktioner av vegetation eller planering av grönska med syftet att tillföra olika ekosystemtjänster. Dessa tjänster kan i sin tur generera olika syften exempelvis främja biologisk mångfald eller användas som klimatanpassningsåtgärd. Gröna lösningar skulle med andra ord kunna beskrivas som ett samlingsnamn för mer specifika eller riktade åtgärder. Begreppet syftar till åtgärder så som gröna tak, gröna fasader, gräs vid spårvägar, gröna skärmar och vallar. Vidare kan även tjänsten den gröna lösningen utgör bidra till människors livskvalitet och välfärd. Ett bullerskydd klätt med vegetation kan exempelvis främja biologisk mångfald samtidigt som människan slipper buller (Stockholms Stad, 2019; WSP, 2020). Forskare på Centrum för miljö- och klimatforskning (CEC) vid Lunds universitet har tittat närmre på ekosystemtjänster som skulle kunna avlasta dagens VA-system då dessa, i takt med att staden blir större och tätare, i kombination med klimatförändringens effekter, behöver avlastas. Gröna tak och väggar samt regnträdgårdar är andra åtgärder som enligt Alkan Olsson & Hansson (2018) skulle kunna bidra till fler aspekter av hållbarhet.

Dock krävs det strategier och tillvägagångssätt för att dessa potentiella ekosociala åtgärder verkligen ska kunna bidra till flera mål och nyttor parallellt. Följande kapitel

berör sektorsöverskridande samverkan och dess för- och nackdelar i förhållande till implementering av ekosociala åtgärder i utemiljö.

4.2 Sektorsöverskridande samverkan

Något som blivit alltmer påtagligt de senaste decennierna är att verksamheter måste kunna samverka för att lyckas. Kreiner och Sevón (1998) förklarar att det beror på att organisationers uppdrag och processer generellt har blivit alltmer komplexa och självverkande. Vidare innehar ingen organisation tillräckligt med resurser för att uppnå uppsatta mål och genomföra nödvändiga åtgärder i självregi. Därför måste offentlig och privat sektor samverka, både med varandra, inom organisationen och med andra aktörer i samhället (Kreiner & Sevón, 1998). Samverkan motiveras ofta med argumentet att samhällsresurser bör användas mer effektivt och att kvaliteten för individen ska öka (Löfström et al., 2001). Vidare har de sociala aspekterna som ofta förknippas med den offentliga sektorn delvis anammats av den privata sektorn då de alltmer frekvent talar om sitt sociala ansvarstagande, exempelvis CSR (Corporate Social Responsibility). Vidare agerar flertalet offentliga organisationer på marknader där de konkurrerar med andra företag i samma bransch.

Anledningen till samverkan kan enligt Lindberg (2009) dels förklaras som en önskan om förbättring, dels som en följd av bristande resurser. Båda situationerna grundar sig i att uppnå något som man inte klarar på egen hand. Genom att samverka med andra kan man få tillgång till resurser som man inte själv har eller har möjlighet att utveckla internt. Ytterligare ett argument som härrörs till att samverka är att verksamheter är avgränsade från varandra och att ingen tar ansvar för det som sker i gränslandet mellan organisationer (Lindberg, 2009). Vidare har dagens samhällsfrågor kommit till att bli alltmer komplexa och organisationer måste hantera och ta hänsyn till motstridiga intressen, både inom den egna organisationen och i förhållande till omvärlden (Christensen et al., 2005). Exempelvis har kommuners uppgifter och interna processer blivit mer sammansatta till en föränderlig omvärld och för att kunna hantera detta har många organisationer decentraliserat sin verksamhet. Utvecklingen har varit tydlig i offentlig sektor under de senaste decennierna och kan kopplas ihop med New Public Management (Christensen & Læreid, 2001), en rörelse som i stor utsträckning handlar om organisering, styrning, kontrollering och redovisning av en organisations verksamhet, vilket även hänger samman med införandet av kommundelsnämnder (Czarniawska-Joerges, 1988). Detta har bidragit till att det skapats skiljelinjer kring exempelvis kommunala enheter som kommit till att agera alltmer självständigt med olika verksamhetsmål, redovisningssystem och krav på uppföljning och utvärdering (Lindberg, 2009).

Samverkan kan vara formell, vilket innebär att det finns en tydlig sammanslutning med egen budget och verksamhetsplan. Detta kan vara ett sett att uppfylla krav som kommer från organisationens tillhörande omgivning. I praktiken är det dock inte självklart att formellt strukturerad samverkan leder till det bästa resultatet. När det kommer till kommuner och andra offentliga verksamheter lyder de även under olika lagar vilket innebär att olika organisationers uppdrag ibland kan motverka varandra. Informell samverkan däremot bygger snarare på flertalet samverkansaktiviteter med en mer eller mindre ordnad dialog, de kan dock vara effektiva då de bidrar till att koppla ihop aktiviteterna då de är direkt kopplade till verksamheten (Brunsson & Olsen, 1997). Lindberg (2009) menar dock att de informella samverkanstrukturer som har sin grund i ett praktiskt behov kan formaliseras och stabiliseras under tid. Samverkansaktiviteter är dock svåra att mäta rent kvalitativt, dock förväntas exempelvis ekonomisk samordning öka både kvalitén på verksamheten samt minska samhällets totala kostnader på lång sikt (Socialstyrelsen, 2008). Ökande kostnader kan förekomma inledningsvis vilket kan bero på ökade och nya administrativa rutiner (Wikström et al., 1998). Ytterligare ett argument till samverkan är effektivitet, vilket innebär att man vill uppnå skalfördelar. Det handlar ofta om att parterna som deltar vill var och en öka sin inre effektivitet. Det kan exempelvis handla om att hållas nere kostnader, vilket också kan ses som en konkurrensfördel för företag (Kanter, 1994). Flera argument för samverkan är även relaterade till deltagande. Här finns en demokratisk aspekt där samverkan antas bidra till ett ökat inflytande för invånare och lokalsamhället i stort samverkan kan här vara ett verktyg för att omvandla markrelationer i samhället och bidra till att social rättvisa nås (Himmelman, 1996).

Fortsättningsvis har kontraktstyrning blivit allt vanligare, i relationer mellan privata och offentliga verksamheter. Enligt Mörth (2006) är kontaktstyrd samverkan tidsbegränsad och formell, och tenderar att öka hierarkiska inslag i relationen. Även Huxman och Vangen (2005) betonar risken för ojämlika maktrelationer och att samverkan mellan organisationer är förhandlingssituationer som bör lyftas upp på den politiska agendan. Vidare menar Sullivan och Skelcher (2002) att det finns en risk i att de som först tar initiativ till samverkan och definierar problemet det ska samverkas kring, kan dra fördel av detta. Risken är då att en tvångssituation skapas där andra parten blir tvingade att samverka men utan att ha inflytande eller påverkan över aktiviteten. Det finns även en risk att kontraktstyrning brister i sin förmåga att vara kontinuerlig och avgörande, vilket kan leda till att viktig kunskap går förlorad. Vidare kan detaljerade kontrakt begränsa aktörernas handlingsutrymme, vilket hämmar den innovationspotential som skapas när olika kompetenser möts (Mörth 2006). Människor som har erfarenhet av att samverka uppger ofta att det är i mötet med andra människor erfarenhetsutbytet sker vilket främjar innovationstänket (Lindberg, 2009). Forskning visar dock att flertalet samverkansprojekt har stannat av eller runnit ut i sanden på grund av att aktörerna lagt för stor vikt vid att diskutera förutsättningarna för samverkan, istället för att faktiskt göra något (Lindberg, 2009). Följande avsnitt har

avsikt att ge läsaren en bred förståelse för samverkan och mer specifikt dess möjligheter för måluppfyllnad inom sociala och ekologiskt uppsatta hållbarhetsmål.

4.2.1 Sektorsöverskridande samverkan som strategi för måluppfyllnad

Samverkan är en återkommande strategi för måluppfyllnad både på global, nationell och lokal nivå. Samverkan eller kollaboration är att gå ett steg längre än samordning som enbart innebär att olika aktörer samordnar sina insatser (Lindberg 2009). I figuren nedan redovisas Rådet för hållbara städers vägledning till kommuner om att använda mål 11, *Hållbara städer och samhällen* som ett verktyg för att uppnå samtliga mål. Helhetssyn, omställningskraft och samverkan är ledord.

Figur 3. Rådet för hållbara städers modell för hur mål 11, *Hållbara städer och samhällen*, kan användas som verktyg för att uppnå samtliga hållbarhetsmål i Agenda 2030. Taget från Rådet för hållbara städers årsrapport 2021.

Enligt Gray (1985) är samverkan när två eller flera intressenter slår ihop sina resurser för att lösa ett problem som ingen av dem kan lösa på egen hand, även Danermark (2004) menar att definitionen av samverkan är interaktion om något i ett specifikt syfte. Det specifika syftet för samverkan skulle kunna vara implementering av ekosociala åtgärder i befintlig utemiljö och intressenterna som saknar egen rådighet är kommunen och fastighetsägaren. Samordning är i jämförelse med samverkan något som skulle kunna ske på en annan plats, i förväg och av någon annan (Lindberg, 2009). Därför skulle det som Rådet för hållbara städer kallar samverkan snarare beskrivas som en typ av samordning, sett ur en kommuns perspektiv. Sektorsöverskridande samverkan (SÖS) innebär en organisering över sektorsgränser vilket ofta förespråkas vid hantering av

komplexa samhällsutmaningar, vilket åtgärder som berör synergier mellan social och ekologisk hållbarhet tenderar att vara. Analysen kommer löpande koppla intervjuvaren till teorier om samverkan mellan privat och offentlig sektor.

5 Resultat och analys

5.1 Synergier och konflikter mellan social och ekologisk hållbarhet i utemiljö

Första delen av detta kapitel behandlar möjligheter och konflikter gällande åtgärder med syfte att uppnå både sociala och miljömässiga hållbarhetsmål samtidigt. Kapitel 5.1 ämnar därmed svara på frågeställning 1; *Vad innebär det att försöka uppnå både sociala och miljömässiga hållbarhetsmål samtidigt, finns det möjliga konflikter?*

Resultaten från intervjuguidens tema, *ekosocialt perspektiv*, presenteras och analyseras med hjälp av tidigare forskning. Avsnitt 5.1.1 hanterar främst intervjupersonen på Boverkets perspektiv på studiens problemformulering. Avsnitt 5.1.2 identifierar och analyserar möjligheter och risker med att arbeta mer sammankopplat med social och ekologisk hållbarhet i befintlig utemiljö med hjälp av intervjupersonernas erfarenheter och förhållande till ekosociala åtgärder. 5.1.3 problematiserar för vems eller vilkens skull de ekosociala åtgärderna bör implementeras. I samtliga avsnitt jämförs och analyseras intervju svaren med hjälp av tidigare forskning och teorier som behandlar potentiella fenomen.

5.1.1 Arbetet med social och ekologisk hållbarhet inom området för befintlig utemiljö på nationell nivå

Utredaren på Bokverket noterade bland annat att handlingsplanen för miljö kvalitetsmålen löpte ut år 2019 och att inget av de förslag på strategier som Boverket tog fram till regeringen för ett antal år sedan antagits. För att hitta utrymme för arbetet med målet *God bebyggd miljö* återfinns vissa delar av målet i andra strategier, som i *Politik för gestaltad livsmiljö*. Kopplingen till Rådet för hållbara städers uppdrag gällande mål 11 noteras även som väldigt närliggande berört miljö kvalitetsmål. Utredaren menade att det inte fanns något heltäckande dokument eller någon specifik plan för hur miljö kvalitetsmålen ska uppnås utan flera åtgärder och satsningar sker på olika fronter och då i samarbete mellan flera olika myndigheter (Intervju 5).

Vidare arbetar Boverket i stor utsträckning med de sociala aspekterna inom boende och närmiljö vilket utredaren menade kan leda till att de gröna frågorna ibland glöms bort. Det finns svårigheter att arbeta sammankopplat med social och ekologisk hållbarhet. En av de viktigaste delarna av Boverkets uppdrag att hitta potentiella synergier vilket hållbarhetsmålen i Agenda 2030 bidragit med till att tydliggöra, framför allt vikten av intern och extern samverkan noterade utredaren. Gällande kommunorganisationen uppgav utredaren på Boverket att kommuner tenderar att hantera frågor parallellt på olika förvaltningar, trots att en kommun som helhet besitter relevant kunskap inom fler områden (Intervju 5). Denna observation kan delvis förklaras genom den offentliga sektorns decentralisering som i samband med att kommuners uppdrag och interna processer blivit alltmer sammankopplade till en föränderlig omvärld, där ibland globala avtal och målbilder. Införandet av kommunaldelsnämnder påverkar även ovanstående utveckling (Christensen et al., 2005; Czarniawska-Joerges, 1988).

Utredaren har även noterat att arbetet med att hitta synergier mellan social och ekologisk hållbarhet skiljer sig markant mellan olika kommuner. Samfällt för de flesta är att tjänstemän tenderar att inneha bestämda och avgränsade roller, vilket innebär att viss kunskap tenderar att implementeras för sent i planeringsprocessen vilket i sin tur försvårar arbetet med att hitta synergieffekter. Detta är något som både utredaren på Boverket med även Khan et al (2020) identifierat. Vidare informerar Boverket i deras vägledning mot landets kommuner, vilket även Rådet för hållbara städer (2021) gör, att samverkan mellan olika förvaltningar är av stor vikt, liksom samverkan mellan kommunen, näringslivet och medborgarna. Vidare har vissa kommuner varken råd eller rådighet att genomföra nödvändiga åtgärder och då är det av stor vikt att de innehar verktyg för samverkan. Detta är något som i dagsläget saknas noterade utredaren på Boverket. Detta trots att kommunen ges fler uppdrag med större ansvar, vilket i sin tur ökar kraven kring medvetenhet om vad organisationen mäktar med att genomföra i självregi samt när samverkan behövs. Kommuner har en tendens att genomföra åtgärder, trots omedvetenhet, och då är risken stor att viktiga aspekter faller mellan stolarna menade utredaren på Boverket (Intervju 5). Vidare är det långt ifrån alla kommuner som äger betydande mark vilket försvårar deras arbete för en grön och hållbar stadsutveckling. Somliga saker går att reglera i markhänvisningsavtal, dock gäller bara ett sådant avtal mellan kommunen och aktören kommunen sålde till, och inte om aktören i fråga sedan säljer vidare marken. Utredaren menade att det saknas någon form av reglering i detta anseende (Intervju 5).

Utredaren på Boverket noterade även att en anledning till att det saknas strängare regleringar är att Sverige, sett till övriga europeiska länder, ligger ganska bra till med grönområden vilket lett till att reglering och lagstiftning inte prioriterats. Detta börjar dock bli ett problem, mycket på grund av förtätningstrenden. Marknaden verkar i sin tur inte lösa problemet självmant och samverkan försvåras när formalisering saknas. Vidare menade utredaren på Boverket att arbetet med sammankoppling mellan social och ekologisk hållbarhet kommer synas alltmer framöver på bland annat på grund av förtätningsfrågan. Avslutningsvis har klimatanpassningens starka slagkraft och arbetet med biologisk mångfald även börjat prioriteras i bebyggd miljö, bland annat på grund av att dagens homogena odlingar, både inom jordbruk och skogsbruk gjort stadsmiljön till det mest varierade habitatet för djur och växtliv (Intervju 5).

5.1.2 Ett ekosocialt perspektiv i praktiken

För att illustrera ett praktiskt exempel har Lunds kommun valts ut, där menade utvecklingssamordnaren på park- och naturavdelningen att arbetet med befintlig utemiljö främst handlar om att skydda naturmiljöer och möjliggöra för invånarnas rekreation, friluftsliv och tillgång till gröna miljöer. Vidare menade utvecklingssamordnaren att social och ekologisk hållbarhet är nära sammankopplat men huvudfokus är de sociala värdena av utemiljön och att de stundtals arbetar i motvind med den ekologiska hållbarheten (Intervju 6). Likt utredaren på Boverket antyds det här att de ekologiska eller biologiska systemen borde ges större plats i samhällsplaneringen. Redan här återfinns en konflikt mellan social och ekologisk hållbarhet samt vilka prioriteringar som görs kopplat till politiska beslut och trender. Vidare menade projektledaren som arbetar med miljöfrågor på Lunds kommuns hållbarhetsenhet att social hållbarhet är något man stöter på emellanåt, men att det inte ingår i dennes uppdrag (Intervju 4). Även detta uttalande kan kopplas samman med Boverkets iakttagelse att kommunala tjänstemän ofta besitter bestämda och avgränsade roller, vilket även kan kopplas samman med den offentliga sektorns decentralisering (Christensen et al., 2005). Fenomenet att hållbarhetsaspekterna ofta hanterats separat inom den kommunala organisationen har även identifierats av Khan et al., (2020).

Vissa av intervjupersonerna gav en praktisk bild av vad en ekosocial åtgärd skulle kunna vara, medan andra gav mer filosofiska svar. Nedan återfinns två citat där respektive intervjuperson svarar på vad de tänker på när de hör ekosocial åtgärd.

”Min första tanke när jag hör en ekosocial åtgärd, då tänker jag på något som både är socialt och ekologiskt hållbart. En åtgärd som både stärker medborgares förutsättningar att få komma till tals till exempel, men också stärka invånares förutsättningar att kunna bidra till ett bättre klimat, så skulle jag säga på ett filosofiskt plan” (Konsulten, samhällsutveckling, Intervju 2).

”Jag tänker på åtgärder som bidrar både till den sociala och den ekologiska hållbarheten på samma gång, det bästa exemplet är ekosystemtjänster, där man med hjälp av en åtgärd kan bidra till uppfyllandet av flera mål” (Utredaren, Boverket, Intervju 5).

I teorin är en ekosocial åtgärd något som ämnar att förbättra miljöprestanda och social välfärd på samma gång (Hildingson & Khan, 2017) vilket även kan jämföras med hur flera av intervjupersonerna uppfattade begreppet. I citaten ovan tolkas begreppet mer eller mindre på samma sätt förutom att de hade olika uppfattning om vilken hållbarhet som skulle vara drivande eller användas som verktyg för måluppfyllnad eller förändring. Detta skulle kunna bero på olikheterna i de uppdrag respektive intervjuperson besitter. Utredaren på Boverket menade även att ett ekosocialt perspektiv kunna vara ett argument för politiker att satsa på vissa åtgärder då enbart miljöargument kan vara svårsålda. Vidare noterade utredaren på Boverket att hela samhället kan vinna på att jobba integrerat med social och ekologisk hållbarhet för att det är ett effektivare sätt att nå uppsatta hållbarhetsmål (Intervju 5).

5.1.2.1 Möjligheter med ett ekosocialt perspektiv

I ett bredare sammanhang är möjligheterna med ett ekosocialt perspektiv stora. Detta menade konsulten inom samhällsplanering då Sverige, på grund av alltmer decentraliserade stads kärnor, skulle kunna dra stora vinster genom att införa ett stadsdelsövergripande perspektiv i stads- och samhällsplaneringen (Intervju 3). Även projektledaren inom blågrön infrastruktur menade att mikrosamhällen med känslan av samfällighet och gemenskap, som man är med och förvaltar över skulle kunna möjliggöras med hjälp av ett ekosocialt stadsdelsövergripande perspektiv (Intervju 2). Antagandet att införandet av ett ekosocialt perspektiv skulle vara gångbart om samhällsplaneringen i sin tur haft ett mer stadsdelsövergripande perspektiv, skulle kunna kopplas ihop med teorin om ett hållbart bostadsområde som enligt Shirazi och Keivani (2019) påverkas av den hårda infrastrukturen som exempelvis fastighetsägare kan påverka. Ett stadsdelsövergripande perspektiv skulle i sin tur underlätta identifieringen av vilken typ av fysisk åtgärd som skulle kunna främja exempelvis

trygghetskänslan på en specifik plats eller i ett specifikt område, samt vilka aktörer som berörs.

Vidare omnämns en slags balansgång gällande social och ekologisk hållbarhet där flera av intervjupersonerna belyser att dubbel nytta enbart kan främjas om människan och naturen lever i symbios med varandra.

”Möjligheterna med att arbeta mer sammankopplat med social och ekologisk hållbarhet är oändliga och handlar i grund och botten om att det är bevisat att människor mår bra och är friskare om de vistas mycket i naturen och en välmående natur höjer kvalitén av det”(Utvecklingssamordnaren, park-och naturavdelningen, Intervju 6).

Även projektledaren på Lunds kommuns hållbarhetsenhet är inne på samma tankar gällande syfte och möjligheter med ett ekosocialt perspektiv;

”För ett bättre samhälle, sträva efter att det ska bli bättre imorgon än idag, ur flera aspekter, en bättre boendemiljö, ett bättre samhälle samt att vi mår bättre utan att naturen far illa.”(Projektledaren, avdelningen hållbar tillväxt, Intervju 4).

Fastighetsutvecklaren på det privata fastighetsbolaget menade att det utöver de praktiska aspekterna även finns ekonomiskt lönsamma aspekter med att arbeta mer sammankopplat med social och ekologisk hållbarhet, specifikt inom fastighetsbranschen. Att involvera de boende kan exempelvis vara ett sätt att säkra att det man bygger också är efterfrågat (Intervju 1). Vidare nämner både projektledaren inom blågrön infrastruktur och utredaren på Boverket att gröna åtgärder med sin mångfunktionalitet kan ge ekonomisk vinst för fastighetsägare på lång sikt (Intervju 3, Intervju 5), vilket även Riksbyggen tar upp i sitt underlag för stöd till bostadsrättsföreningar. Där tas exempelvis översvämning, skred, ras och erosion upp som risker av ett förändrat klimat, vars skada flera gröna åtgärder kan förebygga (Riksbyggen, 2021). Utredaren på Boverket uppgav även att grönska historisk sett enbart haft syftet att ge estetiska värden vilket fortfarande tenderar att vara fallet i vissa arkitektoniska presentationer. Detta börjar dock förändras med hjälp av att kunskap kring de förmåner gröna åtgärder besitter alltmer fastslås och standardiseras i samhället (Intervju 5).

Utöver ekonomiskt långsiktiga vinster för fastighetsägare kan det finnas väsentliga kunskapsfrämjande inslag när det kommer till gröna åtgärder. Medvetenhet om hållbarhet är något som Murphy (2012) tar upp i sin forskning som en viktig pelare för sammankoppling av social och ekologisk hållbarhet. För att ta odling på en innergård som projektledaren inom blågrön infrastruktur gav som exempel. De boende kommer inte bli självförsörjande men eventuellt påverkade till att köpa svenska råvaror i stället för importerade när de handlar. Ytterligare ett exempel som återges är kompostering som på individnivå inte gör en samhällsskillnad i sig men som bidrar med kunskap om hur ett ekosystem fungerar vilket skulle kunna ge en ökad respekt för naturen och eventuellt bidra till förändringar i vårt mänskliga beteende (Intervju 3).

5.1.2.2 Risker med ett ekosocialt perspektiv

För att undersöka ekosociala åtgärder som gångbar lösning i praktiken har denna studie identifierat möjliga risker med att arbeta sammankopplat med social och ekologisk hållbarhet. En risk som två av intervjupersonerna nämnde var att begreppet skulle kunna användas enbart för att kommunicera en ambitiös åtgärd, se *greenwashing*² (Intervju 1 & Intervju 2). Vidare identifierades även risken med att den ekosociala åtgärden eller satsningen blir för stor och komplex när flera aspekter ska vävas in och att resultatet i sin tur blir en suboptimering (Intervju 4 & Intervju 7). Mer konkret uppgav projektledaren inom blågrön infrastruktur att risken är att det blir kortsiktiga projekt med olika myndigheter kors och tvärs, och att åtgärden, om gräsrotsperspektiv saknas, snarare blir påtvingad (Intervju 3).

Vidare, som även nämnts i föregående avsnitt, finns det en tendens att få mer acceptans för miljöåtgärder om sociala aspekter är inblandade (Intervju 4 & Intervju 5). Det skulle kunna vara ett potentiellt argument för politiker att se gröna åtgärder ur ett socialt perspektiv. Dock finns risken att det ekologiska perspektivet hamnar i skymundan för människans behov och flera av intervjupersonerna uttrycker en oro över den ekologiska hållbarhetens egenvärde (Intervju 4 & Intervju 6). Detta är något som även utredaren på Boverket står bakom, då deras gedigna arbete med de sociala aspekterna inom boende och närmiljö ibland leder till att de gröna frågorna glöms bort (Intervju 5). Projektledaren vid avdelningen hållbar tillväxt på Lunds kommun ser även en etisk dimension som delvis delas av utvecklingssamordnaren på park- och naturavdelningen;

² Greenwashing är enligt Naturvårdsverket vilseledande miljö- och hållbarhetsuttalanden (Naturvårdsverket, 2015).

”Risken ibland som jag kan se är att naturen inte får ha ett egenvärde, utan den måste alltid kläs i värden för människan eller pengar eller liknande saker, det kan finnas en etisk dimension kring det faktiskt” (Projektledaren, avdelningen hållbar tillväxt, Intervju 4).

”Risken som jag ser är den ekologiska spetskunskapen får stå tillbaka, att vi hamnar i ett vardagslandskap, det kan finnas begränsade sociala vinster med att skydda en viss hotad art exempelvis” (Utvecklingssamordnaren, park-och naturavdelningen, Intervju 6).

Vidare uppgav samtliga intervjupersoner att en ekosocial åtgärd inte behöver främja social och ekologisk hållbarhet lika mycket, främst på grund av rådande svårigheter att mäta social hållbarhet i förhållande till gröna åtgärder. Fastighetsutvecklaren menade att det blir en moralisk fråga om allt ska vara jämlikt och att det viktigaste är att använda resurserna på rätt (Intervju 1). När det handlar om att använda en åtgärd för att främja motsvarande hållbarhet, menade konsulten som arbetar med samhällsplanering, att det kan finnas ett större mervärde att använda de gröna åtgärderna för att stärka den sociala hållbarheten än tvärtom då det finns fler verktyg att hämta utifrån den vinkeln vilket i sin tur stärker synergierna (Intervju 2). Om målet med insatsen exempelvis är att stärka sammanhållningen i ett bostadsområde bör aktören utgå ifrån vad som efterfrågas för att sedan titta på möjliga gröna åtgärder som skulle kunna möjliggöra den efterfrågan. Detta tar även Baldwin och King (2018) upp i sin forskning kring sammanhållningsbeteende. Dessa antaganden stämmer även väl överens med teorin att den hårda infrastrukturen möjliggör främjandet av mjuk infrastruktur men att social hållbarhet är ett tvådelat koncept, objektivt eller subjektivt som förenas och påverkas av varandra (Shirazi och Keivani, 2019).

Ett återkommande exempel på en vanligt förekommande åtgärd som antas främja både social och ekologisk hållbarhet i ett bostadsområde var odlingslådor.

”Det blir en jättebra mötesplats men det får inte bli ett sådant tillfälligt projekt som är det man ofta ser liksom, att man smäller upp några odlingslådor någonstans och så hoppas man att allt ska bli bra, efter några år är projektet slut och då rivs dem. Jag tror det är väldigt uttröttande för de boende som då hellre hade sett mer stadigvarande projekt”(Projektledaren, blågrön infrastruktur, Intervju 3).

Det framkom även att det finns det en svaghet inom kommunen att arbeta projektbaserat vilket tenderar i att projekt ofta faller när finansieringen och projekttiden löpt ut. Även här omnämns odlingsprojekt som en risk som ofta faller platt om support eller eldsjälur saknas i överlämningskedet. Detta var även något som fastighetsutvecklaren antydde (Intervju 6 & Intervju 1). Vidare uppgav utvecklingssamordnaren på park- och naturavdelningen att det inte bör finnas en allt för stor tilltro till att den fysiska utemiljön ska vara motor till en samhällsförändring. Projektledaren inom blågrön infrastruktur noterade även detta med motiveringen att flera socialt utsatta områden innehar höga kvalitéer i utemiljön exempelvis miljonprogramsområdet Rosengård i Malmö (Intervju 3 & Intervju 6). Detta skulle dock kunna bero på en bristfällig dialog med de boende i området. Konsulten inom samhällsplanering noterade att grunden för att en ekosocial åtgärd är en gedigen och robust kartläggning gällande vad människor i området efterfrågar innan åtgärden implementeras (Intervju 2). Med ett sådant underlag finns det stor potential till att påverka människors välmående med hjälp av den fysiska utemiljön.

5.1.3 Ekosociala åtgärder för vem?

Flera av de ekonomiska stöd som går att söka och flertalet av de insatser som gjorts, för att exempelvis öka tryggheten i befintlig utemiljö, är projekt och satsningar i socioekonomiskt utsatta områden. Oftast gäller det miljonprogramsområden och dess utemiljö vilken samhällsplaneraren menade inte var prioriterad när områdena byggdes (Intervju 2). Dock menade projektledaren inom blågrön infrastruktur att de ekosociala satsningar och implementeringar av ekosystemtjänster som installeras utan ekonomiskt stöd, oftast återfinns i nyexploaterade områden så som Västra hamnen i Malmö (Intervju 2). Även Brunnsberg i Lund skulle kunna räknas hit. Vidare menade projektledaren att de som kan flytta till dessa områden är människor med större ekonomiska tillgångar, vilket ur ett miljörettsviseperspektiv anses vara problematiskt (Cox & Pezzullo 2016). Projektledaren och konsulten inom blågrön infrastruktur tar upp ett exempel från USA där finns det direkta kopplingar mellan krontäckningsgrad och socioekonomiska förhållanden i stadsdelar, vilket även konstaterats av Chuang et al (2017). Fenomenet som återfinns där, menade projektledaren, är att de centrala delarna saknar grönområden och i förorter där de mer välbärgade bor är tillgången till grönska mycket högre. Intervjupersonen menade att Sverige borde se detta som ett varnande exempel då det skulle kunna uppstå en liknande situation här, då flertalet förorter geografiskt sett ligger relativt centralt på grund av att städerna växer (Intervju 3). Det finns även flera intressekonflikter att ta hänsyn till, exempelvis parkeringsnormen. Flera av miljonprogramsområdena har parkeringsplats under bostadsgårdarna vilket projektledaren menade påverkar dess potential, då det inte går

att göra en bra växtbädd på ett bjälkunderlag. Detta innebär att flera potentiella men svårjobbade ytor är eftersatta (Intervju 3).

Ett återkommande tema under intervjuernas gång var det faktum att de boende allt för sällan får vara med i processen och påverka vad som ska prioriteras (Intervju 3, intervju 5 & intervju 6). Utredaren på Boverket menade även att det utöver detta är viktigt att grönskan i staden distribueras på rätt sätt, ett villaområde är inte i samma behov av en park som ett tätbebyggt område. För att bortse från de mänskliga behoven av grönska brister lagstiftningen när det kommer till att säkra grönområden vilket i sin tur påverkar den ekologiska hållbarheten och framför allt biologisk mångfald. Enligt detaljplanen ska naturmark återfinnas menade utredaren men det finns ingen specifik klausul vad den faktiskt ska innehålla eller hur den över tid ska skötas (Intervju 5). Enligt utredaren är detta ett problem som kommer bli alltmer påtagligt på grund av att städer växer och förtätas. Kunskapsfrämjande åtgärder för att öka den allmänna kunskapen om ekosystem och dess enorma värde skulle därför kunna fundera som ett visst skydd. Medvetenhet om hållbarhet är även en av Murphys (2012) fyra pelare för sammankoppling av social och ekologisk hållbarhet. Kunskapsfrämjande åtgärder är i allra högsta grad relevanta för att skydda den ekologiska hållbarheten i städerna.

”Man behöver jobba mer underifrån med medvetenheten, medvetenheten om att vi alla måste jobba mot en hållbar utveckling och miljö”(Utredaren, Boverket, Intervju 5).

Även de få verktyg som finns tillgängliga för att försöka säkerställa grönska i staden, exempelvis grönytefaktorn³, tenderar stundtals att bidra till greenwashing noterade projektledaren inom blågrön infrastruktur (Intervju 3). Även utredaren på Boverket menade att fler verktyg behövs då grönytefaktorn inte skrivs in detaljplanen som ett krav. Kommunen kan dock skriva in grönytefaktorn i markhänvisningsavtalet om de äger marken och på vis säkra en viss andel grönska menade utredaren. Sammanfattningsvis uppgav utredaren att grönska i urbana miljöer generellt är mycket svagt skyddat om det inte handlar om enstaka träd eller kulturgeografiska miljöer⁴ (Intervju 5).

³ Grönytefaktorn är ett planeringsverktyg som används för att säkerställa en viss mängd vegetation eller vatten i en byggd miljö, både på kvartersmark och på allmän plats (Boverket, 2020b).

⁴ Kulturgeografiska miljöer handlar enligt kulturgeografiska institutionen vid Stockholms universitet om relationerna mellan människor och platser. En utgångspunkt är att alla mänskliga aktiviteter sker någonstans och att det har avgörande betydelse för hur människor kan förstå och analysera både lokala fenomen och globala processer (Stockholms universitet, 2021).

5.2 Praktiska exempel på ekosociala åtgärder som implementerats genom samverkan

Följande del i detta kapitel behandlar kopplingen mellan social och ekologisk hållbarhet i utemiljö idag, samt hur integrerat arbetet med ekosociala åtgärder är i fastighetsbranschen och ämnar ge svar på frågeställning 2; *Hur arbetar fastighetsägare runt om i Sveriges kommuner med ekosociala åtgärder i utombusmiljö idag och hur ser kopplingen mellan ekologiska och social hållbarhet ut?*

Resultat från intervjustudien under temat *genomförande och planering* jämförs och analyseras med hjälp av tidigare forskning samt teorier som behandlar möjliga fenomen. Exempel från Lund analyserats och kompletterats av svar från enkätstudien.

5.2.1 Fastighetsbranschens arbete med integrering av social och ekologisk hållbarhet i utemiljö

Inom exempelvis ombyggnation omfattar utemiljön en stor del av arbetsprocessen för fastighetsägare runt om i landet. På Lunds kommunala fastighetsbolag, LKF, arbetar flera enheter praktiskt med åtgärder i utemiljö. Oftast berör arbetet det bosociala med huvudfokus att främja granngemenskap, kommunikation och möten mellan människor, menade byggprojektledaren (Intervju 7). Vidare menade fastighetsutvecklingschefen på ett privat fastighetsbolag att bostaden i sig anses viktig ur ett socialt perspektiv, däribland utemiljön och dess inverkan på exempelvis upplevd trygghet (Intervju 1). Även utvecklingschefen på konsultföretaget inom samhällsplanering, som dels arbetar med uppdrag från allmännyttiga, dels från privata fastighetsägare uppgav att deras arbete med social hållbarhet ofta har utgångspunkt i utvecklingen av utemiljöer. Mjuka frågor om hur man kan knyta an och skapa relationer mellan människor är i fokus. Tidigare fokuserades det mer på renodlad teknisk samhällsplanering kopplat till kommunernas översiktsplaner och detaljplaner, men numera, i projekt berörande utvecklandet av utemiljöer involveras de boende tidigt i processen (Intervju 2). Detta kan kopplas samman till Murphys (2012) teori om demokrati som en viktig pelare som kopplar samman social hållbarhet med den ekologiska. Vidare kan den hårda infrastruktur som fastighetsbolag har rådighet över i förhållande till boendeområdets bostadskvalitet i detta fall kopplas samman med Shirazi och Keivani (2019) och Baldwin och Kings (2018) forskning, som visar att individens närmiljö och den fysiska miljöns utformning är central för människors möjligheter att skapa sociala kontakter. Detta främjar i sin tur ett bostadsområdes sammanhållning och motståndskraft, vilket ger fördelar om en naturkatastrof eller liknande kris skulle inträffa i området (Baldwin & King, 2018). Medvetenhet om

hållbarhet är ytterligare en av Murphys (2012) pelare för policyanalys och central i arbetet med att koppla samman social och ekologisk hållbarhet. Utöver kunskapsfrämjandet kan de gröna åtgärderna enligt Shirazi och Keivani, (2019) även bidra till en ökad trygghetskänsla och en stärkt social sammanhållning vilket presenteras i exemplen nedan.

Det första exemplet kommer från byggprojektledaren på LKF och berör den fysiska utemiljöns koppling till social välfärd. Följande exempel är intervjupersonens perspektiv på en ekosocial åtgärd. LKF genomförde, efter en stor ombyggnad även en upprustning av utemiljön i förortsområdet Linero, beläget i sydöstra Lund. I en uppföljning kring hur åtgärderna påverkat de boende, visade det sig att området, från att ha haft en ganska låg kundnöjdhet, att efter upprustningen ligga högre, ungefär på samma plats som LKF:s övriga bostadsområden. Trivsel i bostadsområdet samt trygghet ökade med cirka tio procentenheter vardera mellan år 2016, när projektet påbörjades och år 2018 (Lunds kommun, 2019). Byggprojektledaren menade att utemiljön var en betydande del av den satsningen vilket bevisar att gröna åtgärder i utemiljö verkligen kan göra skillnad (Intervju 7). De boende har mest troligt påverkats positivt av utemiljöns fysiska utformning, som enligt Shirazi och Keivani (2019) bland annat kan mätas med hjälp av bostadskvalitet som i ovanstående fall förbättrats. Vidare skulle det kunna antas att hyresgästernas ökade kundnöjdhet delvis beror på att de hårda värdena har påverkats positivt av de gröna åtgärderna, vilket i sin tur, åtminstone i teorin, främjar mjuka sociala värden som exempelvis social sammanhållning i ett område. Vidare har LKF även arbetat mycket med det bosociala och inför upprustningen av utemiljön i Linero anordnande de workshops med de boende i området, så de fick vara med och bestämma vad som skulle åtgärdas i utemiljön. När de boende får delta i utformandet skapas en delaktighet och känsla av samhörighet med området, även skadegörelsen i området uppges ha minskat menade byggprojektledaren (Intervju 7). Detta är fenomen som Baldwin och King (2018) tar upp i sin forskning, dels att den fysiska utemiljön har betydelse i förhållande till möjligheten att främja social samhörighet i ett bostadsområde, dels att goda relationer och känslan av samhörighet motiverar människor att ta hand om sin närmiljö. Vidare ansåg även samtliga av de privata fastighetsägarna som deltog i studiens enkätundersökning, att den fysiska utemiljön är viktig i förhållande till möjligheten att främja social samhörighet i ett bostadsområde, samt att goda relationer och känslan av samhörighet motiverar människor att ta hand om sin närmiljö. Vidare uppgav 3 av 5 av de tillfrågade fastighetsbolagen att de själva utvecklar och förvaltar över sina utemiljöer (Enkät, 2021). Detta innebär att fastighetsägarna själva innehar ansvaret för att öka tryggheten i den befintliga utemiljön.

Det andra exemplet på en ekosocial satsning är Ekostaden Augustenborg som Malmös kommunala bostadsbolag (MKB), tillsammans med privata aktörer, står bakom. Åtgärderna är en eftermontering och upprustning av ett eftersatt område som tidigare drabbats av flera översvämningar (Intervju 3). Nu har stadsdelen en öppen

dagvattenhantering som minskar risken för att det ska hända igen vilket i sin tur minskar skador på fastigheter och personliga ägodelar. Utöver den reella satsningen med att göra stadsdelen mer resilient för ett förändrat klimat, uppgav projektledaren för blågrön infrastruktur att det även blivit en trevligare plats att bo på. Detta med hjälp av den ökade grönskan vilket har resulterat i långvariga hyresgäster som tar hand om sin närmiljö vilket per automatik ökar trygghetskänslan (Intervju 3).

Konsulten inom samhällsplanering återger ett tredje exempel på en ekosocial satsning. I detta fall genomfördes åtgärden av en fastighetsägarförening i Rågsved, en stadsdel i södra Stockholm. I området finns en tunnelbanestation där den upplevda otryggheten var hög, vilket resulterade i att få ville röra sig där. Med hjälp ett gediget underlag i form av dialoger och intervjuer med de boende i närområdet, skapade fastighetsägarföreningen möjligheter för stadsodling i anslutning till platsen. Åtgärden har sänkt otryggheten och miljön är högt uppskattad menade konsulten. Detta uttalande stöts även av ett reportage om Stövardalens stadsodling (se Rågsveds fastighetsägare, 2020). Liknande satsningar har genomförts i Västerås och i Järfälla utanför Stockholm (Intervju 2). Även här kan koppling göras till Shirazi och Keivanis (2019) teori om att en varierad och välkött grön utemiljö främjar trygghetskänslan i ett område. I Augustenborg, på grund av att hyresgäster velat bo kvar och därför haft tid att etablera sig och bygga upp relationer, och i Rågsved där tunnelbanestationen i området tidigare identifierats som otrygg, blomstrar numera och förser de boende med både grönska och trygghet.

Avslutningsvis tenderar de flesta projekt som kan tänkas kallas ekosociala att använda sig av gröna fysiska åtgärder som ett verktyg, för att i sin tur främja social hållbarhet och inte tvärtom. Detta är något som konsulten inom samhällsplanering även förespråkade då synergierna är tydligare åt det hållet (Intervju 2).

5.2.4 Vikten av ekonomiskt stöd till fastighetsägare för implementering av ekosociala åtgärder i utemiljö

För att kommunala och privata fastighetsägare ska kunna utveckla och fortsatt arbeta med åtgärder som sammankopplar social och ekologisk hållbarhet, behövs fortsatt stöd. Samhällskonsulten antydde att detta är nödvändigt om satsningarna ska bli större och inte enbart resultera i kortsiktiga åtgärder (Intervju 2). När det gäller bostadsrättsföreningar, som även dessa innehar grönytor i staden där åtgärder kan genomföras, kan det bli svårt utan stöd. Föreningar har en gemensam ekonomi och olika kunskapsnivå vilket kan göra det svårt för exempelvis en eldsjäl att förklara varför pengar ska läggas på gröna åtgärder och inte på något annat, noterade projektledaren för blågrön infrastruktur. Utredaren på Boverket menade även att det finns en del motsättningar om föreningar som går med ekonomisk vinst verkligen ska ha rätt att söka statliga stöd eller inte (Intervju 5 & Intervju 3). Vidare är det viktigt att få med

alla typer av urbana fastighetsägare i transformationen då träd som står på innergårdar bidrar lika mycket till att minska de urbana värmeöarna som om de står på gatan, vilket även projektledaren för blågrön infrastruktur noterade (Intervju 3; Riksbyggen, 2021). Utredaren på Boverket uppgav dock att det blir en ökad kostnad för skötsel om enbart vissa fastighetsägare i ett område väljer att införa gröna åtgärder, exempelvis i form av en park eller liknande, på en yta som allmänheten har tillgång till. Det är svårt att motivera för en sådan kostnad när satsningen gagnar allmänheten och inte bara de betalande hyresgästerna eller bostadsrättsägarna (Intervju 5).

Byggprojektledaren på LKF framförde att de inför Lineros upprustning sökte stöd från Boverket för åtgärder i utemiljö och fick det beviljat. Ett sådant stöd kan enligt byggprojektledaren bidra till att åtgärder som egentligen inte planerats kan komma att genomföras ändå. Det är nämligen inte ekonomiskt lönsamt att implementera gröna åtgärder i utemiljöer, då en hyresvärd, enligt hyressättningsmodellen⁵ enbart kan erhålla en viss poäng för utemiljö, ett högre antal åtgärder eller större mängd grönska påverkar inte poängen och därför kan inte hyran höjas i samband med införandet av åtgärderna. I Linero kunde LKF därmed tack vare stödet de fått öka på åtgärderna i utemiljön, trots att de redan maxat poängen de kunde få ut på hyran (Intervju 7). Vidare uppgav 2 av 5 av de tillfrågade privata fastighetsägarna i enkätundersökningen att de hade velat arbeta mer strategiskt med åtgärder kopplat till social och ekologisk hållbarhet i utemiljö men att det är en finansiell fråga och att andra områden går före (Enkät, 2021).

⁵ Hyressättningsmodellen innebär att varje lägenhet bedöms och poängsätts utifrån hyresgästernas värderingar. Faktorer som ska påverka hyran är lägenhetens storlek, modernitetsgrad, planlösning, läge i huset, reparationsstandard, ljudisolering, hiss, sopnedkast, tvättstuga, särskilda förvaringsutrymmen, god fastighetsservice, garage, biluppsättningsplats samt husets allmänna läge och allmänna forskaffningsmedel (Hyresgästföreningen, u.å.).

5.3 Sektorsöverskridande samverkan som strategi för måluppfyllnad inom boende och närmiljö i Lunds kommun

Följande och avslutande del tittar närmre på sektorsöverskridande samverkan som strategi för måluppfyllnad, samt hur Lunds kommun samverkar med fastighetsbranschen i dagsläget. Denna del ämnar ge svar på frågeställning 3; *Vilken typ av extern samverkan för uppfyllandet av mål kopplade till social och ekologisk hållbarhet i befintlig utemiljö nyttjas av Lunds kommun idag och vilka utvecklingsmöjligheter kan identifieras?*

Resultat från intervjustudien, under temat samverkan, jämförs och analyseras med hjälp av tidigare forskning, samt teorier som behandlar sektorsöverskridande samverkan mellan kommun och näringsliv.

5.3.1 Samverkan som strategi för måluppfyllnad inom boende och närmiljö

Forskning visar att kommuners uppdrag och processer generellt sett blivit alltmer komplexa. Då få organisationer själva innehar tillräckligt med resurser för att kunna genomföra nödvändiga åtgärder för exempelvis måluppfyllnad behöver organisationer, däribland kommuner, samverka (Kreiner och Sevón, 1998). Utredaren på Boverket, som har något av en övergripande syn, menade dock att det kan uppstå svårigheter med samverkan, framförallt när aktörerna som ska samverka jobbar mot olika mål. Fastighetsägare måste gå med ekonomisk vinst och kommunens mål är att skapa ett bra liv för kommuninvånare. Utredaren på Boverket noterade även att privata företag är mer flexibla men saknar den kunskap som tjänstemän och experter inom kommunen besitter. Utredaren menade att det blivit en ökande trend att kommuner anställer konsulter som experter, då de själva har fått det svårare att rekrytera personer med expertkompetenser (Intervju 5). Detta är något som även projektledaren inom blågrön infrastruktur observerat, dock inom fastighetsbranschen, genom att ha arbetat rådgivande mot bägge aktörer. Projektledaren menade att majoriteten vill arbeta hållbart men många saknar kunskapen som krävs, vilket har resulterat i att det blivit producenternas marknad och att man tar det som erbjuds (Intervju 3). För att säkra att åtgärderna verkligen blir hållbara föreslår projektledaren att kommunen skulle kunna bidra med gratis rådgivning i frågan, både till de som är privata och de som är kommunala fastighetsägare. Det skulle vara en strategi för att möta aktörers vilja till en grön omställning, men även förberedande för de eventuella krav till förändring som fastighetsägare står inför menade projektledaren (intervju 3).

”Den som inte tar hänsyn till miljön i byggande och annat kommer inte bli så långlivade, det inser alla i näringslivet, att det krävs att ta hänsyn till de gröna frågorna för det kommer komma både lagar och regler som gör så att det blir omöjligt för dem att hänga med annars”(Projektledaren, blågrön infrastruktur, Intervju 3).

Det finns flera fördelar med att samverka då satsningen får större effekt om det finns ett större område att arbeta med. Det kan finnas en fördel med att kunna ta ett helhetsgrepp, eller ett stadsdelperspektiv, som föreslogs av konsulten inom samhällsplanering i avsnittet om *ett ekosocialt perspektiv i praktiken*. Detta istället för att dela upp åtgärdsarbetet i smårutor, beroende på vilken aktör som äger marken (Intervju 2). Även byggprojektledaren ser en stor potential gällande samverkan med kommunen och andra relevanta intressenter gällande helhetsperspektivet, då flera resurser, både ekonomiska och kunskapsmässiga, ger nya parametrar och möjligheter till uppskalning. Ett argument som även stärks av Kanter (1994), som uppger att effektivitet är ett legitimt argument för samverkan då det ofta handlar om att aktörerna vill var och en öka sin inre effektivitet, vilket exempelvis kan handla om att hålla nere kostnader. Utöver detta noterade projektledaren på Lunds kommuns hållbarhetsenhet, att kommunen skulle komma längre och nå fler mål genom att samverka kring ett helhetsperspektiv, men att det krävs ett gediget engagemang från samtliga parter. Detta var något flera av intervjupersonerna antydde.

”Genom att mötas kommer det fram fler perspektiv än vad det hade gjort om man bara satt på sin kammare och det är berikande, det kanske inte gör saker billigare men jag tror att det gör saker bättre” (Projektledaren, avdelningen hållbar tillväxt, Intervju 4).

”Det är när vi samverkar som vi gör störst skillnad, att se staden som en helhet i stället för mindre privata tomter” (Projektledaren, blågrön infrastruktur, Intervju 3).

”Jag tror att samverkan kan göra så att man verkligen kan klara av och uppnå någonting annars blir det lätt att det bara blir lite små duttar här och var som i det stora hela inte betyder någonting, man kan ha större mål med bättre resultat”(Byggprojektledaren, Intervju 7).

Konsulten inom samhällsplanering noterade att en stadsdel uppfattas som holistiskt ur allmänhetens perspektiv, och om exempelvis ett områdets upplevda trygghet ska öka, måste helhetsgreppet beaktas, inte enbart en enskild grönyta eller byggnad. Utöver detta, är en tydlig ansvarsfördelning kring ekonomiska aspekter tillsammans med ägarskap kring frågan viktiga delar i samverkansprocessen (Intervju 2). Projektledaren inom blågrön infrastruktur noterade även att det kan uppstå juridiska problem när

kommunen vill samverka med privat sektor, till exempelvis LOU (lagen om offentlig upphandling), som kommunen måste förhålla sig till. Lagen kan ställa till det trots att viljan hos de potentiella parterna finns där, menade projektledaren (Intervju 4). Enligt LOU måste kommunen i fråga annonsera ut efterfrågan av upphandling av tjänster eller varor, vilket i sin tur gör det svårare att välja ut specifika samarbetsaktörer (Upphandlingsmyndigheten, u.å.). Gällande stöd för gröna och trygga samhällen och liknande framtida ekonomiska incitament, skulle kommuner kunna anordna uppsamlingsmöten, där de tillsammans med fastighetsägare går igenom hur stödet kan sökas och hur man eventuellt skulle kunna samverka kring stadsdelsövergripande åtgärder, föreslog konsulten inom samhällsplanering. Vidare skulle det kunna upprättas avtal över avgränsade fysiska platser där kommunen och privata fastighetsägare ska samverka kring exempelvis gröna åtgärder. Detta något som generellt sett tenderar att vara komplicerat att samordna om formalisering saknas, noterade konsulten (Intervju 2).

Med formalisering tillkommer dock risken med kontraktstyrd samverkan som tenderar att brista i sin förmåga att vara kontinuerlig, vilket i sin tur innebär att viktig kunskap då kan gå förlorad. Begränsande kontrakt kan även minska aktörernas handlingsutrymme och den innovationspotential som samverkan möjliggör går då förlorad (Mörth, 2006). Detta menade även Lindberg (2009) och projektledaren på avdelningen hållbar tillväxt, att människor som har erfarenhet av samverkansaktiviteter ofta uppger att erfarenhetsutbytet som sker i mötet är det som främjar innovationstänket (Intervju 4). Slutligen kan samverkan vara svårt när aktörerna har olika uppdrag, syfte och statusskillnad samt om otillräcklig kostnadstäckning uppstår, vilket Lindberg (2009) menade kan hämma samverkan. Även utredaren på Boverket noterade att aktörers olika uppdrag kan problematisera samverkan (Intervju 5).

”Man måste kunna bidra på lika villkor det måste finnas ett ekonomiskt incitament annars får man inte verksamheten att gå runt, om samverkan ska fungera måste det finnas vinning för båda parter inte bara ett krav från ena sidan” (Fastighetssutvecklingschefen, Intervju 1).

”Prioritering av vårt uppdrag, begränsade resurser och samverkansprocesser tenderar att kommunen är lite långsammare ibland, mer resurskrävande är det största hindret särskilt när flera parter är inblandade” (Utvecklingssamordaren, park-och naturavdelningen, Intervju 6).

5.3.2 Lunds kommuns befintliga samverkan med fastighetsbranschen

I Lunds kommun finns en enorm potential med företag, universitet och idéburen sektor. Dessa är i flertalet fall nyckelaktörer i arbetet med en hållbar stads- och samhällsutveckling där kommunen inte besitter egen rådighet. Samtidigt blir företag och näringslivets ansvarstagande ur ett hållbarhetsperspektiv allt viktigare, både ur ett konkurrens- och varumärkesperspektiv, men också för att öka möjligheten att attrahera, motivera och behålla medarbetare, kunder eller investerare. Projektledaren och konsulten inom blågrön infrastruktur har uppfattningen av att samverkan tenderar att fungera bättre i mindre kommuner, framför allt när det kommer till samverkan mellan fastighetsägare och kommun. Projektledaren menade att organisationerna är mindre och därav är det lättare att föra en dialog och hitta gemensamma lösningar. När det kommer till samverkan inom området för boende och närmiljö i större kommuner handlar det snarare om business, fortsätter projektledaren (Intervju 3).

Vidare uppger projektledaren inom blågrön infrastruktur likt utredaren på Boverket att kommunens rätt att ställa krav för att skydda grönytor är eftersatt (Intervju 3 & Intervju 5). Utvecklingssamordnaren vid park- och naturavdelningen på Lunds kommun menade att strategiska markinköp är en komplicerad arena men att de har relativt bra uppfattning om var i kommunen höga natur- eller rekreationsvärden är belägna, och att dialog förs med berörda markägare. Vidare finns det olika typer av överenskommelser och avtal mellan kommunen och olika markägare. Det finns bland annat avtal gällande privat mark som kommunen sköter på grund av att marken innehar ett rekreationsvärde och nyttjas av allmänheten noterade utvecklingssamordnaren. Vidare styrs åtgärder gällande grönska i de urbana miljöerna av detaljplanen, som även redogör om den potentiella marken är detaljplanelagd som kvartersmark eller allmän platspark. Det finns fall i Lunds kommun menade utvecklingssamordnaren, där allmän platsmark är privatägd. Där har vanligtvis kommunen ingen skötsel eller jurisdiktion över marken, men att den i samband med exploatering oftast säljs till kommunen då den allmänna platsmarken enbart innebär en kostnad för den privata markägaren. Vidare finns det enstaka avtal gällande privatägd platsmark i kommunens skötsel, men i de fallen står markägaren, som i detta fall är ett kommunägt bolag, för kostanden noterade utvecklingssamordnaren (Intervju 6). Det finns även ett fall, noterade utvecklingssamordnaren, där en park i Lund ägs av en privat fastighetsägare, dock uppfattas parken som allmän platsmark av Lunds invånare. Kommunen har i detta fall fått ta emot synpunkter på åtgärder gällande parken, vilket lett till diskussioner inom politiken om att kommunen ska förvärva marken. Dock vill den privata fastighetsägaren inte sälja (Intervju 6). Kontraktstyrd samverkan verkar enligt ovanstående utsaga vara den vanligaste samverkansformen när det kommer till att besluta kring mark och natur i Lunds kommun.

Vidare uppges mer praktiska exempel på hur Lunds kommun samverkar med fastighetsägare, dock skiljer det sig åt en del beroende på vilken aktör som fick frågan.

Byggprojektledaren på LKF hade gärna velat samverka mer med kommunen när det kommer till sociala och ekologiska åtgärder, och menade att det mestadels är uppdelat och att var och en gör åtgärder på sin bit mark, detta trots att LKF är ett kommunägt bolag (Intervju 7). Detta är något som även utvecklingssamordnaren vid park-och naturavdelningen nämner, att samverkan kring ett större område främst sker i samband med markköp (Intervju 6). Detta var även tydligt i Linero där kommunen var en del av LKF:s genomförande av upprustningen i utemiljön. Kommunen tog i det fallet ansvar för sin mark och åtgärderna de genomförande främjade områdets helhet (Intervju 7). Byggprojektledaren på LKF medgav dock att samverkan inte alltid fungerar som önskat och att de exempelvis sällan samverkar med park-och naturavdelningen. Detta sker främst i samband med markinköp eller exploatering av mark och inte gällande implementering av faktiska åtgärder, även här är närvaron av kontraktstyrd samverkan tydlig. Liknande tendenser återfinns även gällande samverkanspotentialen i Brunnsnäs, Lunds kommuns nya stadsdel, uppgav byggprojektledaren, där LKF äger en mindre del av marken och innehar därför ett begränsat inflytande. Kommunen äger större delen av marken och är den som samordnar allt som ska göras. Vidare menade byggprojektledaren att planeringsprocessen gällande åtgärder som ska implementeras på platsen redan är färdig, vilket gör det svårt att försöka samverka kring åtgärderna i Brunnsnäs (Intervju 7).

Utöver detta uppgav ingen av de tillfrågade i studiens enkätundersökning, att de samverkar med Lunds kommun gällande utveckling eller implementering av åtgärder kopplade till social och ekologisk hållbarhet i utemiljö. Ett bolag svarade att det enbart sker i samband med frågor som exempelvis berör dagvattenhantering, vilket även detta är en typ av formalisering och kontraktstyrd samverkan (Enkät, 2021). Projektledaren på avdelningen hållbar tillväxt menade att det är svårt för kommunen att beordra privata aktörer till något, vilket innebär att det egentligen alltid måste ske i någon form av samverkan. Detta tenderar att vara något som uppfattas som relativt komplicerat av tjänstemän på förvaltningen noterade projektledaren, hur samverkan ska gå till när lagstiftning saknas. Vidare samverkar Lunds kommun mestadels med större och kommersiella fastighetsägare och även i dessa fall handlar det om exploatering av mark och inte om åtgärder i befintlig utemiljö, menade projektledaren (Intervju 4).

Utvecklingssamordnaren på park-och naturavdelningen uppgav även att Lunds kommun, liksom flera andra kommuner, har en ganska komplicerad målstruktur. Det är många olika mål och visioner och det kan finnas konflikter i vissa anseenden. Då är det politiken som tar beslut, exempelvis när det handlar om ändringar i översiktsplanen. Tekniska förvaltningen och park-och naturavdelningen är med och påverkar, men beslutsnivån ligger inte där vilket skulle kunna försvåra möjligheterna till en mer långvarig och innovativ samverkan med fastighetsägare.

Fastighetssutvecklingschefen på det privata fastighetsbolaget menade att det utanför protokollet handlar om politiskt uppsatta mål och att tjänstemännen i sin tur inte fått tillräckligt med underlag och verktyg för att nå målen (Intervju 1). Detta är något som även utredaren på Boverket såg som ett problem, att verktyg saknas i de fall kommunen inte innehar egen rådighet att införa åtgärder som är nödvändiga för måluppfyllnad. Vidare har fastighetsbolaget i flertalet fall, dock i samband med nybyggnation, betalat en ersättning till kommunen med motivet att bostäderna som byggs ökar belastningen på de kommunala grönytorna. Det saknas en dialog eller samverkan, kring om dessa grönytor och om vilka potentiella gemensamma åtgärder som skulle kunna implementeras menade fastighetssutvecklingschefen. Vidare menade samma person att kommunen besitter en mycket kompetent teknisk förvaltning och att deras kunskap skulle vara relevant i flera aspekter, men att det inom kommunen ofta satsas på större EU-projekt vilket enligt fastighetssutvecklingschefen leder till att mindre lokala samverkansprojekt bortprioriteras (Intervju 1).

”Kunskap hade de säkert kunnat bidra med, men det krävs en aktiv roll från kommunen att dem har en idé om hur vi skulle kunna utveckla exempelvis ett område som vi äger, så att det inte bara blir massa stora ambitiösa EU-projekt och sådant där utan att man kan börja i den lilla skalan” (Fastighetssutvecklingschefen, Intervju 1).

Vidare menade utvecklingssamordnaren på park-och naturavdelningen att Lunds kommun inte har några socioekonomiskt utsatta områden. Detta innebär exempelvis att det ekonomiska stöd som infördes i samband med att förordningen om stöd för gröna och trygga samhällen trädde i kraft (SFS 2020:1202) inte är till hjälp för Lund. Därav verkar mer generella bidrag gällande gröna åtgärder i utemiljö vara viktiga om fler åtgärder ska genomföras, vilket även intygats av byggprojektledaren på LKF (Intervju 7).

6 Diskussion och slutsats

6.1 Implikationer för planering och policy

Ett ekosocialt perspektiv verkar enligt samtliga intervjupersoner vara något som alla aktörer kopplade till arbetet med stadsutveckling borde bejaka. Dock tenderar ett sådant perspektiv att främjas av en helhetssyn eller ett stadsdelsövergripande synsätt. Detta innebär att ekosociala åtgärder kan uppnå som mest nytta, både för utförarna och invånarna, genom samverkan. Människor eller boende har ofta en holistisk syn på sin omgivning trots att marken i flertalet fall ägs, sköts och förvaltas av olika aktörer. Det återfinns svårigheter gällande en sådan samverkan då formalisering saknas, vilket enligt studiens resultat, tenderar att försvåra sektorsöverskridande samverkan. En potentiell lösning är ändringar i lagstiftningen som underlättar för samverkan gällande dessa frågor då viljan redan verkar finnas. Ett förslag skulle kunna vara nya avtalsformer för särskilda frågor, kanske med en klausul för samverkan gällande ekosociala åtgärder eller hållbarhetsåtgärder generellt. Det kan dock uppstå en risk med kontraktstyrd samverkan då den har en tendens att hämma innovationspotentialen. Även ekonomiska incitament är avgörande om exempelvis fastighetsägare ska kunna satsa mer på åtgärder i utemiljön med syfte att främja både social och ekologisk hållbarhet då de i dagsläget har svårt att motivera åtgärdernas potentiella ekonomiska vinst på lång sikt. Detta bekräftades av byggprojektledaren på LKF. Vidare skulle argumentet att gröna åtgärder även främjar social hållbarhet kunna fungera som ett incitament för politiker att satsa på implementering av ekologiska åtgärder som till synes enbart är gröna. Ytterligare en konflikt återfinns här, den berör naturens egenvärde och den etiska dimensionen kring att satsningar för att skydda eller främja naturen måste kläs i människovärden för att genomföras.

I Lunds kommun återfinns vissa interna slitningar inom kommunorganisationen där tjänstemän på olika förvaltningar innehar olika uppfattning och perspektiv gällande hur väl samverkansarbetet med fastighetsägare fungerar i dagsläget. Detta skulle delvis kunna bero på den offentliga sektorns decentralisering (Christensen et al., 2005), som tenderar att öppna upp för en uppdelad organisation vilket i sin tur försvårar arbetet med att hitta synergier mellan social och ekologisk hållbarhet. Vidare upplevde även byggprojektledaren, som arbetar på kommunens egna fastighetsbolag, att samverkansarbetet med kommunen inte alltid blir som önskat. Detta noterade även fastighetsutvecklingschefen på det privatägda bolaget, då deras dialog med

kommunen främst handlar om business. Detta skulle kunna vara ett resultat av en eftersatt avtalsreglering då samverkan mellan kommun och fastighetsägare inte alltid är helt självklar på grund av rådande lagstiftning. Det skulle även kunna kopplas samman med avsaknaden av en övergripande nationell handlingsplan för de ekologiska och sociala mål som ovanstående aktörer gemensamt bör arbeta mot i den urbana utemiljön. Det behövs fler verktyg för att kommuner ska kunna uppnå uppsatta mål, och med hjälp av att identifiera synergierna mellan social och ekologisk hållbarhet kopplat till befintlig utemiljö, kan arbetet med måluppfylland effektiviseras. Samverkan i form av gemensamt utförande och ansvar, samt hur invånare ska involveras i planeringsprocessen, är ytterligare aspekter som bör vägas in när ekosociala åtgärder planeras att implementeras. Annars finns det en risk att projektet faller platt när det finansiella medlet löper ut. För att undvika detta bör ett gediget underlag, där invånarnas reella behov presenteras alltid genomföras innan ekosociala åtgärder implementeras i befintlig utemiljö. Med ett sådant underlag har ekosociala åtgärder stor potential, att effektivisera måluppfylland både inom social och ekologisk hållbarhet.

6.2 Implikationer för vidare forskning

För att ekosociala åtgärder ska kunna standardiseras i stadsutvecklingen krävs vidare forskning som undersöker vad gröna åtgärderna kan göra för social välfärd mer konkret. Indikatorer med syfte att mäta ekosociala åtgärders inflytande på människans hälsa samt naturens välmående och dess potential att agera klimatanpassningsåtgärd är därför något att forska vidare på. En tydligare implikation av ekonomisk vinst skulle kunna fungera som ett incitament för politiker att vilja satsa på mångfunktionella åtgärder. Möjligheter och risker med en sådant upplägg är något att forska vidare på då det kan finnas risker med att mäta gröna åtgärder i ekonomiska termer samt att social välfärd även handlar om fördelning och inte enbart om ekonomisk vinst.

Något som skulle stärka införandet av ekosociala åtgärder ytterligare, är forskning gällande hur de skulle kunna bidra till medvetenhet om hållbarhet (Murphy, 2012). Medvetenheten om ekosystem och dess viktiga funktioner skulle exempelvis på sikt kunna ändra människors konsumtionsbeteende, vilket i sin tur skulle kunna bidra till minskade koldioxidutsläpp. Det finns med andra ord flera nyttor att utvärdera när det kommer till åtgärder i befintlig utemiljö och därför bör samtliga aspekter av hållbarhet inkluderas i planeringsprocessen. Detta betyder inte att åtgärder som ämnar att skydda natur eller en utrotat art alltid harmonierar med människans välmående, dock skulle detta människovärde, trots den etiska dimensionen gällande naturens egenvärde, i flera fall kunna vara räddningen för stadens gröna miljöer. Då dessa i dagsläget saknar skydd i lagens mening. Ytterligare ett förslag för vidare forskning är att studera andra

kommuner och om dess storlek har betydelse för en välfungerande samverkan med fastighetsbranschen med även generellt med näringslivet.

6.3 Uppsummering av frågeställningarna

Sammanfattningsvis för att återkoppla till studiens frågeställning så finns det både risker och möjligheter med att arbeta mer sammankopplat med social och ekologisk hållbarhet inom stadsutveckling. Möjligheterna är stora och ett ekosocialt perspektiv kan effektivisera arbetet med måluppfyllnad inom både social och ekologisk hållbarhet samtidigt. Om samverkan inkluderas som ett verktyg eller strategi kan ett större krafttag göras, vilket skulle stärka och legitimera de åtgärder som planeras att genomföras i befintlig utemiljö. I medborgardialogen kring åtgärder i utemiljö skulle fastighetsägarna kunna agera medlare då de ofta känner till de boendes behov medan kommunen tenderar att inte inneha direkt kontakt med dem. Detta skulle kunna stärka åtgärdernas realitet, om de boende från första början skulle vara delaktiga i de satsningar kommunen gör med syftet att faktiskt främja dessa människors välfärd. Den största risken tenderar att vara det faktum att naturens egenvärde kan hamna i skymundan för människan leverne. Det finns även en risk när flera aspekter ska vägas in i en och samma satsning då det skulle kunna leda till en suboptimering, i alla fall om åtgärden utförs av en ensam aktör. Detta är något som tenderar att uppstå i dagsläget då organisationer ensamma tenderar att sakna den rådighet eller de resurser som krävs för att uppnå måluppfyllnad (Kreiner & Sevón, 1998). Vidare är helheten, det stadsdelsövergripande perspektivet en förutsättning om åtgärden ska kunna bidra till måluppfyllnad inom flera områden samtidigt. Fastighetsägare idag tenderar att ha en stark vilja att göra rätt med saknar ofta expertkunskapen som kommunen eller konsulter i flera fall besitter. I Lund finns en hög utvecklingspotential gällande sektorsöverskridande samverkan kring åtgärder i befintlig utemiljö, dock saknas det ekonomiska incitament och laggrund vilket skulle kunna underlätta för en gemensam satsning. Kommunen och fastighetsägarna kan dock samverka på flera nivåer och inte bara när det kommer till själva utförandet. Trots potentiella konflikter med införandet av ett ekosocialt perspektiv så är möjligheterna oändliga och samverkan är mer eller mindre en förutsättning om åtgärderna ska kunna uppfylla sin fulla potential både för människan och naturen.

7 Referenser

- Alkan Olsson, J., & Hanson, H. (2018). Blågröna lösningar i Sofielund: klimatanpassningsåtgärder i allt tätare städer. Lund University. https://www.ccc.lu.se/sv/sites/ccc.lu.se/sv/files/blagrona_losningar_sofielund.pdf, [Hämtad 9 april 2021].
- Baldwin, C., & King, R. (2018). *Social Sustainability, Climate Resilience and Community-Based Urban Development: What About the People?* (1st ed.). Routledge.
- Boverket. (2019). Grönska och vatten reglerar temperaturen vid värmeböljor, <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/teman/ekosystemtjanster/naturen/betydelse/reglerar-temp/>, [Hämtad 9 april 2021].
- Boverket. (2020a). Ekosystemtjänster i den byggda miljön – vägledning & metod. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/teman/ekosystemtjanster/>, [Hämtad 23 februari 2021].
- Boverket. (2020b). Grönnytefaktor – räkna med ekosystemtjänster. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/teman/ekosystemtjanster/verktyg/gronnytefaktor/>, [Hämtad 18 maj 2021].
- Brink, E., & Wamsler, C. (2018). Collaborative Governance for Climate Change Adaptation: Mapping citizen–municipality interactions. *Environmental Policy and Governance*.
- Brinkmann, S. & Kvale, S. (2015). *InterViews: learning the craft of qualitative research interviewing*. (3., [updated] ed.) Los Angeles: Sage Publications.
- Brunsson, N. & Olsen, P.J. (1997). *The reformning organization*. Bergen: Folkbokförlaget.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber
- Christensen, T. & Læreid, P. (red.) (2001), *New public management: The transformation of ideas and practice*. Aldershot: Ashgate.

- Christensen, T., Læreid, P., G. Roness, P. & Røvik, K.A. (2005),
Organisationsteori för offentlig sektor. Malmö: Liber.
- Chuang, W.-C., Boone, C. G., Locke, D. H., Grove, J. M., Whitmer, A.,
Buckley, G., & Zhang, S. (2017). Tree canopy change and neighborhood
stability: A comparative analysis of Washington, D.C. and Baltimore,
MD. *Urban Forestry & Urban Greening*, 27, 363–372.
- Cox, R. & Pezzullo, P.C. (2016). Environmental Communication and the
Public Sphere. 4 red. United States of America: Sage Publications Inc.
- Czarniawska-Joerges, B. (1988). Ideological control in non-ideological
organizations. New York: Praeger.
- Danermark, B. (2004). Samverkan - en fråga om makt. Örebro: Läromedia.
- Dominelli, L. (2012). Green Social Work: From Environmental Crisis to
Environmental Justice. Cambridge: Polity Press.
- Esaiasson, P, Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2012).
Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad.
Fjärde upplagan. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Gray, B. (1985). Conditions facilitating interorganizational
collaboration. *Human Relations*, 38(10), 911–936.
- Hildingsson, R. & Khan, J. (2017). Hållbar välfärd: att förena ekologiska och
sociala dimensioner i den hållbara staden.
https://www.cec.lu.se/sv/sites/cec.lu.se/sv/files/hildingssonkhan_23okt17.pdf, [Hämtad 9 april 2021].
- Himmelman, A.T. (1996). On the theory and practice of transformational
collaboration: From social service to social justice. I:C Huxman (red.),
Creating collaborative advantage. London: Sage, s. 19-43.
- Hirvilammi, T., & Helne, T. (2014). Changing Paradigms: A Sketch for
Sustainable Wellbeing and Ecosocial Policy. *Sustainability*, 6(4), 2160–
2175. MDPI AG.
- Hoff, Marie D. & McNutt, John G. (1994). Dilemmas and challenges for the
future of social welfare and social work, I Marie D. Hoff & John G.
McNutt (Red.), *The global environmental crisis: Implications for social
welfare and social work*. Aldershot: Avebury.
- Huxman, C. & Vangen, S. (2005). Managing to collaborate: The Theory and
practice of collaborative advantage. Abingdon: Routledge.
- Hyresgästföreningen. (u.å.) Systematisk hyressättning.
<https://www.hyresgastforeningen.se/om-oss/vad-vi->

- gor/hyresforhandling/systematisk-hyressattning/, [Hämtad 24 maj 2021].
- Kanter, R.M. (1994). Collaborative Advantage: The Art of Alliances. *Harvard Business Review*. Jul/Aug1994, Vol. 72 Issue 4, p9.
- Khan, J., Hildingsson, R. & Garting, L. (2020). Sustainable Welfare in Swedish Cities: Challenges of Eco-Social Integration i Urban Sustainability Governance. *Sustainability* 2020, 12, 383.
- Koch, M. (2013). Welfare after Growth. Theoretical Discussion and Policy Implications. *International Journal of Social Quality*. 3(1):4-20. Berghahn Journals, 2013.
- Kreiner, K. & Sevón, G. (1998). Introduction. I:K kreiner & G Sevón (red), *Constructing R&D collaboration: Lessons from European EUREKA projects*. Köpenhamn. Copenhagen Business School Press. S. 7-12.
- Lindberg, K. (2009). *Samverkan*. Upplaga 1.1 Liber AB Malmö.
- Lunds kommun. (2019). Cityfied på slutkonferensen Fokus Cityfied, https://www.lund.se/contentassets/e43aa5c79898448899720340c09e7ed1/cityfied_slutkonferens_ver4b.pdf, [Hämtad 1 april 2021].
- Lunds Kommun. (2020a). Lunds kommun och Agenda 2030 – nu har vi en policy för hållbar utveckling. <https://www.lund.se/nyheter-och-nyhetsarkiv/2020/lunds-kommun-och-agenda-2030--nu-har-vi-en-policy-for-hallbar-utveckling/>, [Hämtad 30 mars 2021].
- Lunds kommun. (2020b) Program för social hållbarhet. https://www.lund.se/globalassets/lund.se/bygg_bo/klimat-miljo-och-hallbarhet/social-hallbarhet/lunds-kommuns-program-for-social-hallbarhet-2020-2030_tillganglighetsanpassad.pdf, [Hämtad 30 mars 2021].
- Lunds kommun. (2020c). Grönprogram. https://www.lund.se/globalassets/regelsamling/miljo_och_halsa/gronprogram---antaget-av-kommunfullmaktige-30-januari-2020.pdf, [Hämtad 30 mars 2021].
- Lunds kommun. (2020d) LundaEko Remissversion. Hållbarhetsenheten, Lunds kommun.
- Lynham SA. (2002). The General Method of Theory-Building Research I Applied Disciplines. *Advances in Developing Human Resources*. 2002;4(3):221-241. doi:10.1177/1523422302043002.
- Löfström, M., Selander, M., Lindberg, K. & Wikström, E. (2001). Vilka effekter leder DELTA-aktiviteterna till hos de samverkande organisationerna? FE-rapport nr 385. Göteborg.

- McKinnon, J. & Alston, M. (2016) Ecological Social work; Towards Sustainability. Red Globe Press.
- Murphy, K. (2012). The Social Pillar of Sustainable Development A literature review and framework for policy analysis. *Sustainability: Science, Practice and Policy*, Vol 8, nr. 1:3: 15–29.
- Mörth, U. (2006). Slutsatser och diskussion. I Mörth, U. & Sahlin-Andersson, K. (red.), *Privatoffentliga partnerskap: Styrning utan hierarkier och tvång?* Stockholm: SNS, s.270-288.
- Naturvårdsverket. (2015). Miljö- och klimatarbete i näringslivet. En översikt med fokus på drivkrafter och klimat.
<https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6665-9.pdf?pid=16480>, [Hämtad 29 mars 2021].
- Naturvårdsverket. (2019). Handlingsplan för Naturvårdsverkets arbete med klimatanpassning. Redovisning av regeringsuppdrag i regleringsbrev för 2018. Naturvårdsverket. Skrivelse 2019-01-24. Ärendenr: NV08863-17.
- Naturvårdsverket. (2021). God bebyggd miljö.
<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Sveriges-miljomal/Miljokvalitetsmalen/God-bebyggd-miljo/>, [Hämtad 2 april 2021].
- Regeringskansliet (2017a). Prop. 2017/18:110. Politik för gestaltad livsmiljö. Kulturdepartementet.
- Regeringskansliet. (2017b). Hållbara städer och samhällen.
<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/hallbara-stader-och-samhallen/>, [Hämtad 30 mars 2021].
- Riksbyggen. (2021). Grönt stöd till bostadsrättsföreningar.
<https://www.riksbyggen.se/om-riksbyggen/press-och-opinion/opinion/gront-stod/>, [Hämtad 31 april 2021].
- Riksdagen. (2017). SKR 2017/18:23. Strategi för Levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling.
- Riksdagen. (2020). SFS 2020:1202. Förordning om stöd för gröna och trygga samhällen.
- Rockström, R. (2017). People must collaborate with the planet to stay out of trouble: scientists. Reuters, <https://www.reuters.com/article/us-global-science-resilience-idUSKCN1B11WQ>, [Hämtad 20 mars 2021].
- Rådet för hållbara städer. (2020). Rapport 2020,
<https://www.hallbarstad.se/wp-content/uploads/2021/03/Radet-for-hallbara-stader-Arsrapport-2020.pdf>, [Hämtad 9 april 2021].

- Rådet för hållbara städer. (2021). Rapport 2021.
https://www.hallbarstad.se/wp-content/uploads/2021/02/Radet-for-hallbara-stader_Rapport_2021.pdf, [Hämtad 9 april 2021].
- Rågsveds Fastighetsägare. (2020). STADSODLING GER ÖKAD TRIVSEL OCH TRYGGHET. <https://ragfast.se/stadsodling-ger-okad-trivsel-och-trygghet/>, [Hämtad 1 april 2021].
- Shirazi, R. M. & Keivani, R. (2019) The triad of social sustainability: Defining and measuring social sustainability of urban neighbourhoods. *Urban Research & Practice*, 12:4, 448-471.
- Socialstyrelsen. (2008). Samverkan i re/habilitering: En vägledning. Stockholm: Socialstyrelsen.
- SOU (2008:118), Styra och ställa. Förslag till en effektivare stadsförvaltning. Slutbetänkande från 2006 års förvaltningskommitté. Stockholm: Frizes.
- Stockholms Stad. (2019). Gröna lösningar för en bättre ljudmiljö. <https://miljobarometern.stockholm.se/content/docs/tema/buller/Gro-na-losningar-for-en-battre-ljudmiljo.pdf>, [Hämtad 29 mars 2021].
- Stockholms universitet. (2021). Kulturgeografi. <https://www.humangeo.su.se/utbildning/program-och-kurser/huvudomr%C3%A5den/2.3839/kulturgeografi-1.20083>, [Hämtad 24 maj 2021].
- Sullivan, H. & Skelcher, C. (2002). Working across boundaries: Collaboration in public services. Houndmills: Palgrave.
- Tunström, M., Gunnarsson-Östling, U. & Bradley, K. (2015). Socioekologisk stadsutveckling: begrepp och lokal praktik. Stockholm: Arkitektur, (Mölnlycke: Elander).
- United Nations. (2017). New Urban Agenda. <https://unhabitat.org/sites/default/files/2019/05/nua-english.pdf>, [Hämtad 29 mars 2021].
- United Nations. (2020). UN Web TV, SDG Progress – the Global Picture. (2020). <http://webtv.un.org/watch/sdg-progress-%E2%80%93-the-global-picture/6192384804001/>, [Hämtad 31 mars 2021].
- Upphandlingsmyndigheten. (u.å.). <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/inkopsprocessen/forbered-upphandling/valja-upphandlingsforfarande/forhandlat-forfarande-med-foregaende-annonsering/>, [Hämtad 5 april 2021].
- Växtverket. (2021). <https://www.vaxtverket.se/>, [Hämtad 29 mars 2021].

- Wikström, E., Löfström, M., Jansson, L., Mühlenbock, Y. & Siverbo, S.
(1998). Flerpartsamverkan i missbruksvården: Försöksprojekt i Umeå,
Kristianstad och Göteborg. Göteborg: BAS.
- WSP. (2020). WSP PÅ UPPDRAG AV RIKSBYGGGEN - SLUTRAPPORT
STATLIGT PAKET FÖR ATT STIMULERA GRÖNA ÅTGÄRDER
I BOSTADSRÄTTSFÖRENINGAR.
[https://www.riksbyggen.se/globalassets/1-riksbyggen/press--
opinion/gront-stod/wsp-bakgrundsrapport.pdf](https://www.riksbyggen.se/globalassets/1-riksbyggen/press--opinion/gront-stod/wsp-bakgrundsrapport.pdf), [Hämtad 29 mars 2021].

7. Bilagor

Bilaga 1

Intervjuguide

Aktörens roll och arbete

Vilken är din roll på ?

På vilket sätt är din tjänst sammankopplad med social och ekologisk hållbarhet i utemiljö?

Hade du velat arbeta mer sammankopplat med social och ekologisk hållbarhet inom din profession? (*Team med fler kompetenser, flera perspektiv involverade från början*)

Vilka mål arbetar mot kopplat till social och ekologisk hållbarhet? Vilka är de viktigaste målen för er verksamhet? (*Interna mål, lokala hållbarhetsmål, miljökvalitetsmålen, globala mål*).

Vilka strategier har antagits för att uppnå dessa mål?

Ekosocialt perspektiv

Om jag säger ekosocial åtgärd vad tänker du på då?

Vad finns det för hinder eller risker att arbeta mer sammankopplat med social och ekologisk hållbarhet?

Vad finns det för möjligheter att arbeta mer sammankopplat med social och ekologisk hållbarhet?

Vad tänker du kring vikten av att en så kallad ekosocial åtgärd främjar både social och ekologisk hållbarhet lika mycket?

På vilket sätt kan en miljöåtgärd eller klimatanpassningsåtgärd gynna även social hållbarhet?

Vad anser du om den fysiska utemiljön och dess betydelse i förhållande till möjligheten att främja social samhörighet i ett bostadsområde?

Vad anser dom teorin att goda relationer och känslan av samhörighet motiverar människor att ta hand om sin närmiljö?

Genomförande och planering

Vilka typer av gröna åtgärder har genomförts eller planeras att genomföras i befintlig utemiljö du förvaltar/äger/utvecklar?

Gällande de åtgärder som genomförts, har de boende varit delaktiga i processen på något vis? *Planering, utveckling, implementering?*

Gällande de åtgärder som genomförts, finns det en uppföljning kring hur det färdiga resultatet mottagits av boende i området?

Samverkan

Hur ser, enligt din åsikt, samverkansarbetet ut mellan kommun och privata aktörer inom området för en hållbar stadsutveckling? *Vilka privata samverkar här? Vilka gör det inte?*

Samarbetar eller samverkar ni med annan aktör gällande utveckling och/eller implementering av ekosociala åtgärder? *Kommun, fastighetsägare, idéburen sektor, företag, konsult, boende etc.)*

Vilken typ av kommunikation använder ni er främst av? Finns det en rutin? Vem tar initiativ? *Hur ofta? Vilka forum? Många gånger i veckan?*

Med avstamp i den nya förordningen (2020:1202) om stöd för gröna och trygga samhällen med syftet att finansiellt kunna bistå privata aktörer men även kommuner som vill arbeta mer med åtgärder* som främjar detta, vilken roll skulle kunna spela här? *Möjliggörare på något vis? Kunskapspridare?(socioekonomisk utsatta områden).*

Nytt förslag från Riksbyggen om att BRF ska kunna söka stöd för implementering av gröna åtgärder, skulle en kommun på något sätt kunna bistå och främja att ett sådant förslag antas? Och vidare vilken roll kan kommunen spela om förslaget bli verklighet?

Kan du ge exempel på när kommunen/en kommun tillsammans med privat fastighetsägare genomfört eller planerat åtgärder som riktas mot att öka den sociala hållbarheten i ett bostadsområde? *Minska social exkludering, skapa arbetstillfällen, sammankoppla stadsdelen, tillgång till service, trygghetsskapande?*

Kan du ge exempel på åtgärder som genomförts eller planeras i samverkan med privat fastighetsägare som riktas mot att öka ekologisk hållbarhet i ett bostadsområde? *Blå-grön infrastruktur, grönytor, främja miljövänliga förmedel som cykel, energieffektivisering av byggnader, stadsodling?*

Vilken/vilka är den största anledningarna till att samverka gällande utveckling och implementering av ekosociala åtgärder i utemiljöer?

Vilken/vilka är den största anledningarna till att inte samverka gällande utveckling och implementering av ekosociala åtgärder i utemiljöer?

Finns det något ytterligare du vill tillägga?

Tack för din medverkan!

**Naturmark, Parker, Alléer, Träd, Buskage, Häckar, Planteringar, gröna tak och väggar, gröna ytor för barns utvistelse, ekodukter, gröna korridorer, grön infrastruktur och liknande grönytor i städer och tätorter innefattas av det finansiella stödet.*

Bilaga 2

Enkätfrågor

Hur arbetar ni med social och ekologisk hållbarhet?

Enkätsvaren är en del av det material som kommer att analyseras i mitt examensarbete. I studien undersöks sektorsöverskridande samverkan och dess potential gällande arbetet med sociala och ekologiska åtgärder i utemiljö som ansluter till privatägda flerbostadsfastigheter i Lunds kommun. Enkäten är anonym och svaren kommer enbart användas för studien.

Namn på företag:

Din befattning:

Hur många bostäder (inte fastigheter) finns i er ägo:

1. Har ni mål eller strategier för att utveckla/förbättra utemiljön utifrån social och ekologisk hållbarhet?

Ja

Nej

2. Känner ni till Lunds kommuns målsättningar kring social och ekologisk hållbarhet?

Ja
Nej
Delvis

3. Vilken typ av boende/tjänst erbjuder ni era kunder?

Hysesrätter
Studentboende eller annan typ av specifikt boende
Bostadsrätter
Hysesrätter och bostadsrätter
Vi äger inga bostäder, vi erbjuder privata fastighetsägare förvaltningstjänster
Annat

4. Ansvarar ni själva för skötsel och utveckling av bostadsgården/gårdarna och andra grönytor (om ni äger dessa) i anslutning till fastigheten/fastigheterna?

Ja, vi ansvarar för både skötsel och utveckling av bostadsgårdar och grönytor
Ja, vi ansvarar för både skötsel och utveckling av bostadsgårdar och grönytor samt erbjuder andra privata fastighetsägare förvaltningstjänster inom detta område
Vi ansvarar för utvecklingen med inte skötsel
Nej, vi samarbetar med extern aktör som sköter det
Nej, bostadsföreningarna sköter det

Om ni anlitat en extern aktör, vilken? (Fastighetsförvaltare etc.)

5. Vilka av följande åtgärder planeras eller har implementerats på bostadsgårdar och grönytor ni äger och/eller förvaltar? (kryssalternativ)

Gröna korridorer/ekodukter
Dagvattenanläggningar
Diken
Våtmarker
Gröna tak och väggar
Stadsodling
Gröna rum
Gröna ytor för lek
Grönska/buskage/träd för att främja rekreation
Grönska/buskage/träd för att öka tryggheten i området
Annan grön och/eller blå infrastruktur
Annan åtgärd

Om ni kryssat i annan åtgärd, vilken?

6. Samarbetar eller samverkar ni med Lunds kommun gällande utveckling och/eller implementering av ovannämnda åtgärder?

Ja

Nej

I enstaka fall när det berör exempelvis dagvattenhantering

7. Samarbetar eller samverkar ni med annan extern aktör gällande utveckling och/eller implementering av ovannämnda åtgärder? (*Andra fastighetsägare, idéburen sektor, företag, konsult etc.*).

Ja

Nej

Vet inte

8. Äger eller förvaltar ni fastigheter på Linero och/eller Klostergården?

Ja

Nej

9. Hade ni velat arbeta mer strategiskt med åtgärder som främjar social och ekologisk hållbarhet?

Det gör vi redan

Ja, men det är tyvärr en finansiell fråga och där går andra frågor före

Ja, dock saknar vi kunskap om vilka åtgärder om hade varit hållbara i just vårt bostadsområde

Vet inte

Nej, vi anser att detta inte är något som är nödvändigt i nuläget

10. Tror ni att den fysiska utemiljön är viktig i förhållande till möjligheten att främja social samhörighet i ett bostadsområde?

Ja

Nej

Vet inte

11. Tror ni att goda relationer och känslan av samhörighet motiverar människor att ta hand om sin närmiljö?

Ja

Nej

Vet inte

12. Ser ni det som en möjlighet eller ett hinder att arbeta mer sammankopplat med social och ekologisk hållbarhet, redogör gärna i rutan nedan hur ni tänker? (intressekonflikter, finansiering etc.).

13. Finns det intresse att ställa upp på en intervju där frågor av liknande karaktär ställs?

Ja
Nej

Tusen tack för er medverkan! Om intresse för vidare samtal finns, vem ska jag kontakta? (namn, mailadress, telefonnummer)

LUNDS
UNIVERSITET

WWW.CEC.LU.SE
WWW.LU.SE

Lunds universitet

Miljövetenskaplig utbildning
Centrum för miljö- och
klimatforskning
Ekologihuset
223 62 Lund